

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI ANASANAT DALI

CİZRE İLÇESİ ÇORAP ÖRÜCÜLÜĞÜ

Vildan GÖKALP

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2023

©2023- Vildan GÖKALP

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI ANASANAT DALI

CİZRE İLÇESİ ÇORAP ÖRÜCÜLÜĞÜ
THE SOCKS KNITTING OF CİZRE DISTRICT

Hazırlayan
Vildan GÖKALP

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Sema ETİKAN

KIRŞEHİR-2023

KABUL VE ONAY

yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Vildan GÖKALP tarafından hazırlanan “*Cizre İlçesi Çorap Örucülüğü*” adlı tez çalışması tarihinde olarak kabul edilmiştir.

Danışman

Prof. Dr. Sema ETİKAN

Üye

Doç. Dr. Feryal SÖYLEMEZOĞLU

Üye

Doç. Hande KILIÇARSLAN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2023

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdür

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2023

Vildan Gökalp

ÖZET

CIZRE İLÇESİ ÇORAP ÖRÜCÜLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Vildan GÖKALP

2023 – 126

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Geleneksel Türk El Sanatları Ana Sanat Dalı

Jüri

Prof. Dr. Sema ETİKAN

Doç. Dr. Feryal SÖYLEMEZOĞLU

Doç. Hande KILIÇARSLAN

Toplumların yaşayış biçimleriyle şekillenerek gelişen el sanatları, var oldukları toplumun izlerini taşıyan kültürel değerlerdir. Kendi gelişimleri toplumun yaşam biçiminden beslenirken aynı zamanda beslendikleri toplumun kültürünü inşa ederler. Her bir el sanatı var olduğu toplumdan izler taşır ve toplumun içerisinde köklü bir gelenek oluşturur. Bu oluşan gelenek de ait olduğu toplumun çağlar boyu geçirdiği evreleri aktaran ve geçmişine ışık tutan bir belge niteliği taşır. Geleneksel çorap örücülüğü de Anadolu'nun hemen her yöresinde kendine özgü köklü bir geleneği olan el sanatlarından biri olmuştur. Cizre yöresinde de kadınların uzun yıllardır yaptığı çorap örücülüğü özgün renk, motif ve desen özelliği ile yöre el sanatları arasında yerini almıştır. Yörede hem ihtiyacı karşılamak hem de aile bütçesine ek gelir sağlamak üzere yapılan çorap örücülüğünde, geçmişte asker çorabı, çoban çorabı, erkek çorabı, çocuk çorabı ve kadın çorabı gibi farklı kullanım amaçları için üretim yapılırken, bugün daha çok kadınların kullanımı için namaz çorabı, gelin (çeyiz) çorabı ve günlük çorap örülmektedir. Bu çalışmada da namaz çorabı, gelin (çeyiz) çorabı ve günlük çoraplar incelemeye alınmış ve bazı örnekler üzerinden yöreye ait geleneksel el örgüsü çorap kültürü açıklanmaya çalışılmıştır. Yörede çorap ören yaklaşık 40 kadınla görüşme yapılmış hammadde kullanılan diğer gereçler, kullanılan araçlar, uygulamaları ve çorapların renk motif ve desen özellikleri hakkında bilgi toplanmıştır. Araştırma kapsamında 21 adet namaz çorabı, 21 adet çeyiz (gelin) çorabı ve 13 adet günlük çorap olmak üzere yaklaşık 55 adet el örgüsü çorap incelenmiştir. Çoraplar fotoğraflarla belgelenmiş, çorapların ve üzerlerinde yer alan motiflerin çizimleri yapılmıştır. Yörede kullanılan motiflerin hemen hemen birçoğunun ismi ve görünümü diğer yörelere göre farklılık göstermektedir. Çaw (göz), gul (lale), pelçım (yaprak), gulhirik (küçük çiçekler), nivişti (muska), berg (yaprak), çarberg (dört yaprak), guhar (küpe), dar (ağaç), dipişk (akrep), sterk (yıldız), dıl (kalp) motifi yörede çorap örücülüğünde kullanılan motiflerden bazılarıdır. Bunların arasında daha çok çaw (göz) ve nivişti (muska) motiflerine yer verilmiştir. Bu motifler nazara karşı koruduğuna inanıldığı için sıkça kullanılmaktadır. Yörede çorap ören kadınların daha çok orta yaş ve üzerinde oldukları ve hediye verme ile aile bütçesine katkı sağlamanın yanı sıra çoğunlukla kendi ihtiyaçları için bu uğraşmayı sürdürdükleri gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cizre, el örgüsü, çorap, namaz çorabı, gelin çorabı.

ABSTRACT

THE SOCKS KNITTING OF CİZRE DISTRICT

M.Thesis

Vildan GÖKALP

2023 – 126

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Traditional Turkish Handicrafts Science Mainart Branch

Jury

Prof. Dr. Sema ETİKAN

Doç. Dr. Feryal SÖYLEMEZOĞLU

Doç. Hande KILIÇARSLAN

Handicrafts, which develop by being shaped by the way societies live, are cultural values that bear the traces of the society in which they exist. While their own development feeds on the way of life of the society, they also build the culture of the society they feed on. Each handicraft bears traces of the society in which it exists and creates a deep-rooted tradition within the society. This tradition is a document that conveys the phases of the society to which it belongs throughout the ages and sheds light on its past. Traditional sock knitting has also been one of the handicrafts with its own deep-rooted tradition in almost every region of Anatolia. Sock knitting, which has been practiced by women in the Cizre region for many years, has taken its place among the local handicrafts with its unique color, motif and pattern features. In sock knitting, which is done in the region both to meet the needs and to provide additional income to the family budget, while production was made for different purposes such as soldier socks, shepherd socks, men's socks, children's socks and women's socks in the past, today prayer socks, bridal (dowry) socks and daily socks are knitted mostly for women's use. In this study, prayer socks, bridal (dowry) socks and daily socks were examined and the traditional hand-knitted sock culture of the region was tried to be explained through some examples. Approximately 40 women who knit socks in the region were interviewed and information was collected about the raw materials used, other materials used, tools used, application and color motif and pattern characteristics of the socks. Within the scope of the research, approximately 55 hand-knitted socks, including 21 prayer socks, 21 dowry (bridal) socks and 13 daily socks, were examined. The socks were documented with photographs and drawings of the socks and the motifs on them were made. The names and appearance of almost most of the motifs used in the region differ from other regions. Çaw (eye), gul (tulip), peleşim (leaf), gulhirik (small flowers), nivişti (amulet), berg (leaf), çarberg (four leaves), guhar (earring), dar (tree), dipişik (scorpion), sterk (star), dıl (heart) are some of the motifs used in sock knitting in the region. Among these, çaw (eye) and nivişti (amulet) motifs are mostly used. These motifs are frequently used because they are believed to protect against the evil eye. It has been observed that the women who knit socks in the region are mostly middle-aged and above, and that they mostly pursue this occupation for their own needs as well as contributing to the family budget by giving gifts.

Keywords: Cizre, hand knitting, socks, prayer socks, bridal socks.

ÖN SÖZ

“Cizre İlçesi Çorap Örücülüğü” isimli bu çalışmada, Cizre’de önemli bir yere sahip olan el sanatlarından çorap örücülüğü motif, kompozisyon, desen ve renk özellikleri olarak incelenmiş olup yöredeki eski ve yeni çoraplar karşılaştırılmış arasındaki farklılıklar ele alınmıştır. Bu çalışmanın amacı yörenin geleneksel çorap örücülüğünü belgelemek, literatürde yer almasını sağlamak ve gelecek kuşaklara aktarmaktır.

Çalışmanın gerçekleşmesinde destek ve katkılarını benden esirgemeyen, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü Öğretim Üyelerinden hocalarım Sayın Prof. Dr. Filiz Nurhan ÖLMEZ, Sayın Doç. Hande KILIÇARSLAN’a, üzerimde emeği büyük olan danışmanım Sayın Prof. Dr. Sema ETİKAN’a teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışma sürecimde yine desteğini benden esirgemeyen, yanımda olan aileme özellikle de eğitim hayatım boyunca her zaman destekçim ve yanımda olan sevgili babama teşekkür ederim.

Kırşehir- 2023

Vildan GÖKALP

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	iv
BİLDİRİM.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ.....	iv
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
ÇİZİMLER LİSTESİ.....	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xix
BÖLÜM I	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	9
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	9
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	10
1.4. VARSAYIMLAR.....	10
1.5. TANIMLAR	10
BÖLÜM II.....	11
2.KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR	11
2.1.KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	14

BÖLÜM III	17
3.YÖNTEM.....	17
3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	17
3.2.ARAŞTIRMA EVREN VE ÖRNEKLEMİ	17
3.3.VERİ TOPLAMA ARACI.....	17
3.4.VERİLERİN ANALİZİ.....	17
BÖLÜM IV.....	18
4.BULGULAR	18
4.1.CİZRE İLÇESİ ÇORAP ÖRÜCÜLÜĞÜ.....	18
4.1.1. Cizre ilçesi çorap örücülüğünde kullanılan hammadde ve diğer gereçler.....	19
4.1.2.Cizre ilçesi çorap örücülüğünde kullanılan araçlar	19
4.1.3.Cizre ilçesi çorap örücülüğü örme uygulamaları (teknikler)	19
4.1.4.Cizre ilçesi el örgüsü çorapların boyutları.....	24
4.1.5. Cizre ilçesi el örgüsü çorapların renk, motif ve desen özellikleri	28
4.1.6. Cizre ilçesi geleneksel çorap örücülüğü ve günümüz çorap örücülüğü arasındaki farklar	31
4.1.7. Cizre ilçesi geleneksel çorap örücülüğünün kullanım amaçlarına göre sınıflandırılması.....	32
4.1.7.1. Gelin (çeyiz) çorapları	33

4.1.7.2. Namaz çorabı.....	33
4.1.7.3.Günlük çoraplar	34
BÖLÜM V	35
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	35
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	35
5.2.ÖNERİLER	37
KAYNAKÇA.....	38

TABLolar LİSTESİ

<i>Tablo 4.1.4.1. Cizre İlçesi El Örgüsü Çorapların En Ölçümlerinin Dağılımı.....</i>	<i>24</i>
<i>Tablo 4.1.4.2. Cizre İlçesi El Örgüsü Çorapların Boy Ölçümlerinin Dağılımı</i>	<i>25</i>
<i>Tablo 4.1.4.3. Cizre İlçesi El Örgüsü Çorapların Burun Yüksekliği Ölçümlerinin Dağılımı</i>	<i>26</i>
<i>Tablo 4.1.4.4. Cizre İlçesi El Örgüsü Çorapların Burun Genişliği Ölçümlerinin Dağılımı</i>	<i>26</i>
<i>Tablo 4.1.4.5. Cizre İlçesi El Örgüsü Çorapların Topuk Yüksekliği Ölçümlerinin Dağılımı</i>	<i>27</i>
<i>Tablo 4.1.4.6. Cizre İlçesi El Örgüsü Çorapların Topuk Genişliği Ölçümlerinin Dağılımı</i>	<i>27</i>

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1.Çorabın bölümleri (Barışta, 1986:880)	12
Şekil 4.1.3.1. Beş şiş ve çorap örücülüğünde kullanılan iplikler (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN).....	20
Şekil 4.1.3.2. İlmek atma (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN).....	20
Şekil 4.1.3.3. Burun kısmına giriş (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)	21
Şekil 4.1.3.4. Burun kısmından desene giriş (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)	21
Şekil 4.1.3.5. Motifin yerleştirilmesi (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)	21
Şekil 4.1.3.6. Desen oluşturma (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN).....	22
Şekil 4.1.3.7. Topuk oluşturma (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN).....	22
Şekil 4.1.3.8.Topuk deseni ve bitimi (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN).....	23
Şekil 4.1.3.9. Başlık kısmını tamamlama (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)	23
Şekil 4.1.3.10. Çorabın tamamlanmış hali (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN).....	24
Şekil 4.1.5.1. Namaz çorabı (Çizim) (Şah mah.-Cizre/Şükran Saçan).....	30
Şekil 4.1.5. 2. Gelin (çeyiz) çorabı (Çizim) (Gürsü Köyü.-Cizre/Bese Gökalp)	30
Şekil 4.1.5.3. Günlük çorap (Çizim) (Cudi mah.-Cizre/Emine ŞAN)	30
Şekil 4.1.7.1. Gelin (çeyiz) çorabı	33
Şekil 4.1.7.2. Namaz çorabı.....	34
Şekil 4.1.7.3.Günlük çorap	34
Şekil 1.:Namaz çorabı (Şah mah.-Cizre/Şükran Saçan).....	41
Şekil 2.:Namaz çorabı (Dicle Mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)	42
Şekil 3.:Namaz çorabı (Gürsu köyü-Cizre/Suzan DEMİR).....	43
Şekil 4.:Namaz çorabı (Dicle.mah.-Cizre/Berivan GÖKALP).....	44
Şekil 5.:Namaz çorabı (Gürsu köyü-Cizre/Suzan DEMİR).....	45

Şekil 6.: Namaz çorabı (Şah mah.-Cizre /Şükran SAÇAN)	46
Şekil 7.: Namaz çorabı (Dicle mah.-Cizre/Berivan GÖKALP).....	47
Şekil 8.: Namaz çorabı (Dicle mah.-Cizre/Berivan GÖKALP).....	48
Şekil 9.: Namaz çorabı (Dicle mah.-Cizre/Gülsüm GÖKALP)	49
Şekil 10.: Namaz çorabı (Şah mah.-Cizre/Süphiye SAÇAN)	50
Şekil 11.: Namaz çorabı (Konak mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI)	51
Şekil 12.: Namaz çorabı (Yafes mah.-Cizre/Rukiye ÇİÇEK)	52
Şekil 13.: Namaz çorabı (Cudi mah.-Cizre/Emine ŞAN)	53
Şekil 14.: Namaz çorabı (Gürsu Köyü-Cizre/Bese GÖKALP).....	54
Şekil 15.: Namaz çorabı (Dicle mah.-Cizre/Gülsüm GÖKALP).....	55
Şekil 16.: Namaz çorabı (Şah. Mah.-Cizre/Şükran SAÇAN)	56
Şekil 17.: Namaz Çorabı (Yafes mah.-Cizre/Rukiye ÇİÇEK)	57
Şekil 18.: Namaz çorabı (Dicle mah.-Cizre/Berivan GÖKALP).....	58
Şekil 19.: Namaz çorabı (Şah mah.-Cizre/Süphiye SAÇAN)	59
Şekil 20.: Namaz çorabı (Yafes mah.-Cizre / Rukiye ÇİÇEK)	60
Şekil 21.: Namaz çorabı (Dicle mah.-Cizre/Berivan GÖKALP).....	61
Şekil 22.: Gelin (çeyiz) çorabı (Dicle Mah.-Cizre/Gülsüm GÖKALP).....	62
Şekil 23.: Gelin (çeyiz) çorabı (Yafes Mah.-Cizre/Rukiye ÇİÇEK)	63
Şekil 24.: Gelin (çeyiz) çorabı (Gürsu Köyü-Cizre/Suzan DEMİR)	64
Şekil 25.: Gelin (çeyiz) çorabı (Konak mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI).....	65
Şekil 26.: Gelin (çeyiz) çorabı (Cudi mah.-Cizre/Emine ŞAN)	66
Şekil 27.: Gelin (çeyiz) çorabı (Gürsu köyü-Cizre/Bese GÖKALP)	67
Şekil 28.: Gelin (çeyiz) çorabı (Cudi Mah.-Cizre/Emine ŞAN)	68
Şekil 29.: Gelin (çeyiz) çorabı (Konak mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI).....	69

<i>Şekil 30.:Gelin (çeyiz) çorabı (Konak Mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI)</i>	70
<i>Şekil 31.:Gelin (çeyiz) çorabı (Gürsu köyü -Cizre/Suzan DEMİR)</i>	71
<i>Şekil 32.:Gelin (çeyiz) çorabı (Gürsü Köyü.-Cizre/Bese Gökalp)</i>	72
<i>Şekil 33.:Gelin (çeyiz) çorabı (Şah mah.-Cizre/Süphiye SAÇAN)</i>	73
<i>Şekil 34.:Gelin (çeyiz) çorabı (Gürsü Köyü.-Cizre/Bese Gökalp)</i>	74
<i>Şekil 35.: Gelin (çeyiz) çorabı (Cudi mah.-Cizre/Emine ŞAN)</i>	75
<i>Şekil 36.:Gelin (çeyiz) çorabı (Dicle Mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)</i>	76
<i>Şekil 37.:Gelin (çeyiz) çorabı (Gürsü Köyü.-Cizre/Bese Gökalp)</i>	77
<i>Şekil 38.:Gelin (çeyiz) çorabı (Şah Mah.-Cizre/Süphiye SAÇAN)</i>	78
<i>Şekil 39.:Gelin (çeyiz) çorabı (Şah mah.-Cizre/Şükran SAÇAN)</i>	79
<i>Şekil 40.:Gelin (çeyiz) çorabı (Yafes mah.-Cizre/ Rukiye ÇİÇEK)</i>	80
<i>Şekil 41.:Gelin (çeyiz) çorabı (Dicle Mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)</i>	81
<i>Şekil 42.:Gelin (çeyiz) çorabı (Konak Mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI)</i>	82
<i>Şekil 43.:Günlük çorap (Cudi mah.-Cizre/Emine ŞAN)</i>	83
<i>Şekil 44.:Günlük çorap (Konak Mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI)</i>	84
<i>Şekil 45.:Günlük çorap (Dicle mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)</i>	85
<i>Şekil 46.:Günlük çorap (Dicle Mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)</i>	86
<i>Şekil 47.:Günlük çorap (Gürsu Köyü-Cizre/Suzan DEMİR)</i>	87
<i>Şekil 48.:Günlük çorap (Dicle mah.-Cizre/ Gülsüm GÖKALP)</i>	88
<i>Şekil 49.:Günlük çorap (Dicle mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)</i>	89
<i>Şekil 50.:Günlük çorap (Konak Mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI)</i>	90
<i>Şekil 51.:Günlük çorap (Cudi mah.-Cizre/Emine ŞAN)</i>	91
<i>Şekil 52.:Günlük çorap (Gürsu Köyü-Cizre/Bese GÖKALP)</i>	92
<i>Şekil 53.:Günlük çorap (Şah mah.- Cizre/Süphiye SAÇAN)</i>	93

Şekil 54.:*Günlük çorap (Dicle mah.-Cizre/Gülsüm GÖKALP) 94*

Şekil 55.:*Günlük çorap (Gürsu köyü-Cizre/Suzan DEMİR) 95*

ÇİZİMLER LİSTESİ

<i>Çizim 1.:Şekil 1 'de verilen namaz çorabının çizimi</i>	41
<i>Çizim 2.:Şekil 2 'de verilen namaz çorabının çizimi</i>	42
<i>Çizim 3.:Şekil 3 'te verilen namaz çorabının çizimi</i>	43
<i>Çizim 4.:Şekil 4 'te verilen namaz çorabının çizimi</i>	44
<i>Çizim 5.:Şekil 5 'te verilen namaz çorabının çizimi</i>	45
<i>Çizim 6.:Şekil 6 'da verilen namaz çorabının çizimi</i>	46
<i>Çizim 7.:Şekil7 'de verilen namaz çorabının çizimi</i>	47
<i>Çizim 8.:Şekil 8 'de verilen namaz çorabının çizimi</i>	48
<i>Çizim 9.:Şekil 9 'da verilen namaz çorabının çizimi</i>	49
<i>Çizim 10.:Şekil 10 'da verilen namaz çorabının çizimi</i>	50
<i>Çizim 11.:Şekil 11 'de verilen namaz çorabının çizimi</i>	51
<i>Çizim 12.:Şekil 12 'de verilen namaz çorabının çizimi</i>	52
<i>Çizim 13.:Şekil13 'te verilen namaz çorabının çizimi</i>	53
<i>Çizim 14.:Şekil 14 'te verilen namaz çorabının çizimi</i>	54
<i>Çizim 15.:Şekil 15 'te verilen namaz çorabı çizimi</i>	55
<i>Çizim 16.: Şekil 16 'da verilen namaz çorabının çizimi</i>	56
<i>Çizim 17.:Şekil 17 'de verilen namaz çorabının çizimi</i>	57
<i>Çizim 18.: Şekil 18 'de verilen namaz çorabının çizimi</i>	58
<i>Çizim 19.: Şekil 19 'da verilen namaz çorabının çizimi</i>	59
<i>Çizim 20.:Şekil 20 'de verilen namaz çorabının çizimi</i>	60
<i>Çizim 21.:Şekil21 'de verilen namaz çorabının çizimi</i>	61
<i>Çizim 22.:Şekil22 'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi</i>	62
<i>Çizim 23.:Şekil23 'te verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi</i>	63

Çizim 24.: Şekil 24'te verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	64
Çizim 25.: Şekil 25'te verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	65
Çizim 26.: Şekil 26'da verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	66
Çizim 27.: Şekil27'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	67
Çizim 28.: Şekil28'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	68
Çizim 29.: Şekil 29'da verilen gelin (çeyiz) çorabı çizimi	69
Çizim 30.: Şekil 30'da verilen gelin (çeyiz) çorabı çizimi	70
Çizim 31.: Şekil31'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	71
Çizim 32.: Şekil 32'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	72
Çizim 33.: Şekil 33'te verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	73
Çizim 34.: Şekil34'te verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	74
Çizim 35.: Şekil 35'te verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	75
Çizim 36.: Şekil 36'da verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	76
Çizim 37.: Şekil 37'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	77
Çizim 38.: Şekil38'de verilen gelin (çeyiz)çorabının çizimi.....	78
Çizim 39.: Şekil39'da verilen gelin (çeyiz) çorabı çizimi	79
Çizim 40.: Şekil 40'ta verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	80
Çizim 41.: Şekil 41'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi.....	81
Çizim 42.: Şekil 42'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi	82
Çizim 43.: Şekil 43'te verilen günlük çorap çizimi	83
Çizim 44.: Şekil44'te verilen günlük çorap çizimi	84
Çizim 45.: Şekil45'te verilen günlük çorap çizimi	85
Çizim 46.: Şekil 46'da verilen günlük çorap çizimi	86
Çizim 47.: Şekil47'de verilen günlük çorap çizimi.....	87

Çizim 48.: Şekil 48’de verilen günlük çorap çizimi.....	88
Çizim 49.: Şekil 49’da verilen günlük çorap çizimi	89
Çizim 50.: Şekil 50’de verilen günlük çorap çizimi.....	90
Çizim 51.: Şekil 51’de verilen günlük çorap çizimi.....	91
Çizim 52.: Şekil 53’te verilen günlük çorap çizimi	92
Çizim 53.: Şekil 53’te verilen günlük çorap çizimi	93
Çizim 54.: Şekil 54’te verilen günlük çorap çizimi	94
Çizim 55.: Şekil 55’te verilen günlük çorap çizimi	95
Çizim1.a: Guhar (küpe) motifi	97
Çizim 2.a: Çaw (göz) motifi	97
Çizim 3.a: Sterk (yıldız) motifi	97
Çizim 3.b: Çaw (göz) motifi	97
Çizim 4.a: Sterk (yıldız) ve Xaç (haç) motifi.....	97
Çizim 5.a: Nivişti (muska) ve Çaw (göz)motifi.....	97
Çizim6.a: Gulçiçek (çiçek) motifi	97
Çizim 7.a: Sterk (yıldız) ve çaw (göz) motifi	97
Çizim 8.a: Nivişti (muska) motifi	97
Çizim 9.a: Çengel ve çaw (göz) motifi	98
Çizim10.a: Nivişti (muska) motifi.....	98
Çizim 11.a: Çaw (göz) motifi	98
Çizim12.a: Belg (yaprak) motifi.....	98
Çizim 13.a: Sterk (yıldız) motifi	98
Çizim 14.a: Sitrılbaron (koçboynuzu) motifi.....	98
Çizim 15.a: Nivişti (muska) motifi.....	98

Çizim 16.a: Deve gur (kurtağzı) motifi.....	99
Çizim 17.a: Romanişi motifi.....	99
Çizim 18.a: Sterk (yıldız) motifi.....	99
Çizim 19.a: Sıtırılbaron (koçboynuzu) motifi.....	99
Çizim 20.a: Çaw (göz) motifi.....	99
Çizim 21.a: Xehriki (çengel) motifi.....	99
Çizim 22.a: Çaw (göz) motifi.....	99
Çizim 22.b: Xaç (haç) motifi.....	99
Çizim 23.a: Dıl (kalp) motifi.....	99
Çizim 24.a: Gul (lale) motifi.....	99
Çizim 24.b: Çaw (göz) motifi.....	100
Çizim 25.a: Sterk (yıldız) motifi.....	100
Çizim 26.a: Xaç (haç) motifi.....	100
Çizim 26.b: Çaw (göz) motifi.....	100
Çizim 27.a: Dar (ağaç), çiçek ve belg (yaprak) motifi.....	100
Çizim 28.a: Çiçek ve belg (yaprak) motifi.....	100
Çizim 28.b: Çaw (göz) motifi.....	100
Çizim 29.a: Domeyi motifi.....	100
Çizim 31. a: Dipişk (akrep) motifi.....	101
Çizim 32.a: Karnefil (karanfil) ve belg (yaprak) motifi.....	101
Çizim 33.a: Mırov (insan) motifi.....	101
Çizim 34.a: Belg (yaprak) ve çiçek motifi.....	101
Çizim 35.a: Çilek motifi.....	101
Çizim 37.a: Sosın (lale) motifi.....	101

Çizim 38.a: Çiçek ve belg (yaprak) motifi.....	101
Çizim 39.a: Sterk (yıldız) motifi	101
Çizim 40.a: Kurdele motifi.....	102
Çizim 41.a: Sterk (yıldız) motifi.....	102
Çizim 42.a: Belg(yaprak) ve Çaw (göz) motifi.....	102
Çizim 43.a: Belg(yaprak) motifi.....	102
Çizim 44.a: Lale(sosin) motifi.....	102
Çizim 45.a: Pelçim (yaprak) motifi.....	102
Çizim 46.a: Sterk (yıldız) ve çaw (göz) motifi.....	102
Çizim 47.a: Belg(yaprak) ve çiçek motifi.....	102
Çizim 49.a: Xaç(haç) motifi.....	103
Çizim 49.b: Zinciruk(zencerek) motifi.....	103
Çizim 50.a: Sımbıl (başak) motifi.....	103
Çizim 51.a: Sıtırılbaron (koçboynuzu) motifi.....	103
Çizim 52.a: Xehrıki (çengel) motifi.....	103
Çizim 53.a: Reka trene (tren yolu) motifi.....	103
Çizim 54.a: Pırpırisonuk (kelebek) motifi.....	103
Çizim 55.a: Sosin (lale) motifi.....	103

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

Açıklamalar

cm

Santimetre

iö

İslamiyet'ten önce

gen

Genişlik

mö

Milattan önce

vb

Ve benzeri

vd

Ve diğerleri

yük

Yükseklik

yy

Yüzyıl

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Toplumların yaşayış biçimleriyle şekillenerek gelişen el sanatları, var oldukları toplumun izlerini taşıyan kültürel değerlerdir. Kendi gelişimleri toplumun yaşam biçiminden beslenirken aynı zamanda beslendikleri toplumun kültürünü inşa ederler. Her bir el sanatı var olduğu toplumdan izler taşır ve toplumun içerisinde köklü bir gelenek oluşturur. Bu oluşan gelenek de ait olduğu toplumun çağlar boyu geçirdiği evreleri aktaran ve geçmişine ışık tutan bir belge niteliği taşır. El sanatları geçmişten günümüze kadar gelen ve belli bir geçmişe sahip olan günümüzde halen öğrenilen, öğretilen ve yapılan büyük değerlere sahip, kuşaktan kuşağa aktarılan ve yapımı belli başlı bir sermaye gerektiren el ile belirli bir tekniğe tabi tutularak yapılan, hem bireysel hem de ticari amaçlı uğraşların tümüne verilen ortak bir addır (Etikan ve Ölmez, 2008:381). El sanatları birçok farklı kültürün gelenek ve göreneklerini, özelliklerini yansıtan barındıran büyük bir hazinedir. El sanatlarımız kültürümüzün gelişmesinde büyük bir katkı sağlamıştır.

El sanatlarımız toplumumuzun önemli bir parçasıdır. Hayatımızın birçok yerinde olan el sanatlarımız kültürümüzün paha biçilmez bir servetidir. Zenginliklerini saymakla bitmeyen el sanatlarımız gelenek ve göreneklerimizi, duygu ve düşüncelerimizi, örf ve adetlerimizi, kültürümüzü, yaşantılarımızı, istek ve arzularımızı yansıttığımız günümüze kadar gelen anlam yüklü bir mirastır.

El sanatlarımızın zenginliği yıllar geçtikçe de devam etmiş zamanla kapsadığı ürünler giderek çoğalmıştır. Geçmişten günümüze aktarılmış olan el sanatlarımız kültürün maddi ve manevi önemini günümüze kadar ulaştırmış bizimle var olan ve yaşayan el emeği değerli ürünlerimizi günümüze taşımıştır (Öztürk, 2005:71).

Geçmişten günümüze kadar gelen el sanatlarımız insanların ihtiyaçlarını büyük bir kısmını karşılamaktadır. Ait olduğumuz kültürün özelliklerini, değer yargılarını geleceğe taşıyan bir kültür mirasıdır.

İnsanlığın varlığından bugüne kadar gelen el sanatlarımız, insanların kendi ihtiyaçlarını karşılamak için ürettikleri ürünlerdir. Bu ürünler zamanla estetik değer kazanmaya başlamış ve farklılıklar oluşmuştur. Bu farklılıklar geleneksel el sanatlarında büyük öneme sahip olan motifleri oraya çıkarmıştır. Bu motifler insanların duygu, düşünce ve inançlarını yansıtan semboller olmuşlardır. Böylelikle motifler bir iletişim aracı olarak kullanılmıştır (Önder,2014:1).

Her yörede farklılık gösteren el sanatlarımız kullandıkları teknikler, renkler, desenler ve motiflerde de farklılık göstermişlerdir. Her yörenin kendine has motifleri ve motif isimleri görülür.

Cizre ilçesinde de el sanatları oldukça zengindir. Eskiden günümüze kadar gelen ve eskimeyen birçok el sanatı bulunmaktadır ve aynı zamanda eskiden olup günümüzde yapılmayan kaybolan el sanatlarımızda vardır. Bu kaybolan el sanatlarımızdan bazıları ise kilimcilik, bakırcılık, halıcılık, keçecilik, yorgancılık ve semercilik gibi el sanatlarımızdır, günümüzde bu sanat dallarının neredeyse birçoğu önemini kaybetmiş ve yapılmamaktadır.

Cizre yöresine ait el sanatlarında yapılan ürünlerde de bu takaslara dâhil değiş tokuş yapılabiliyordu. Yaptıkları ürünleri bir başkasıyla değiştirebiliyor ya da satıp evin ekonomisine katkıda bulunuluyordu. Şimdi günümüzde takas kalmamış olsa da halen eve ekonomisi için yapıp satılmakta. Cizre'nin önemli el sanatlarından bazıları; nakış işlemeciliği, tülbent ve yazma oyacılığı, tentene işleri, lif örücülüğü, seccade kenarı örücülüğü, kolon dokumacılığı, baston süslemeciliği, çorap örücülüğü gibi zengin el sanatları bulunmaktadır. Cizre yöresinde halen yapılan ve günümüze kadar gelen varlığını sürdürebilmiş el sanatlarımızda bulunmaktadır. Bunlar başlıca; nakış işlemeciliği, tentene işleri, oyacılık, baston yapımı ve süslemeciliği, kolon dokuma ve çorapçılık gibi el sanatları yörede yaygın ve halen yapılmaktadır.

Bu el sanatlarından kullanılan malzeme ve yapım teknikleri her yörede olduğu gibi farklılık göstermektedir. Nakış işlemeciliğinde, oyada, tentene işlerinde ve diğer el sanatlarının birçoğunda yöredeki kadınlar kullandıkları desen ve motiflere farklı isimler vermişlerdir. Her el sanatında kullanılan desen ve motiflerin isimleri farklılık göstermiştir.

Cizre yöresinde nakış işlemeciliği her yörede olduğu gibi kendine has motifleri bulunmaktadır. Bir kumaş veya bez üzerine iğneye geçirilmiş ipliklerle düz, sırma, kırma veya kabartmalı olarak süslemeler yapılır. Genellikle etamin üzerine yapılan bu el sanatımız iğne ve iplikler kullanılır. Deseni aktarma genellikle kullanılan kumaşın ters yüzüne çizilir ve iğneye geçirilen iplikler kullanılan desene uygun bir şekilde çapraz geçirilerek uygulanır. Nakış işlemeciliğinde yörede kullanılan motifler; gül, yaprak, dal, çiçek, sarmaşık, vazo ve kuş gibi desenler yer almaktadır. Yörede nakış işlemeciliğinde kırmızı, mavi, sarı, yeşil, turuncu, lacivert gibi canlı renkler daha çok kullanılmıştır(E.Şan, 2021-Cizre) .

Süsleme anlamına gelen oyacılıkta yörede bulunan bir başka el sanatımız arasında yer almaktadır. Cizre yöresinde oyacılığı yazma ve tülbent olarak ikiye ayrılır. Yazma genellikle yöredeki kadınların en sık kullandıkları türdür. Genellikle daha çok gençleri

başörtüsü olarak kullandıkları yazma kızların çeyizi içinde önemli bir yerdedir. Tülbent ise orta yaş grubunun neredeyse tamamının kullandığı bir başörtüdür. Bu el sanatında kullanılan teknikler en çok sık iğne ve zincirdir. Genellikle kullanılan desenler; bençberg, tomurcuk, çilek, kaynanadili, yelpaze, karanfil ve zincir gibi birçok motif kullanılmaktadır. Tülbent ise beyaz naylon ve boncuklardan yapılan farklı desenlerden oluşmaktadır.

Tentene ise yapımı bakımından dantel gibi bir yapıya sahiptir. Eski zamanlara daha çok yapılan tentene, evlerde sehpa üzerine, masa ve dolap rafları üzerine ve evin birçok yerine süsleme amacıyla kullanılmıştır. Beyaz iplik ve tığla yapılır. Zincirleri bir araya getirerek oluşturdukları desenlerdir. Naylon beyaz iplik ve tığla yapılır. Bençberg, yıldız, daire, gül gibi motifler kullanılır.

Lif örücülüğü de şiş ile yapılan el sanatlarından biridir. Cizre yöresinde örülen lifler için genellikle beyaz iplik tercih edilmiş, sadece desen yapımında farklı renkte iplikler kullanılmıştır. Zincirlerle ilmek atılarak yapılır, eksiltme ve arttırma tekniği olarak örülmektedir.

Seccade kenarı örücülüğü seccadenin uç kısımlarına şekil verilerek yapılan bir el sanatıdır. Kendi kenar ipliyle yapılır, ekstra simli bir naylon ip kullanılır.

Yöredeki kolan dokumacılığı daha çok bebek beşiklerinde dezbenk adı verilen kısımda ve heybelerin saplarında kullanılır. Yöredeki desenler kolan dokumacılığında sınırlıdır. Genellikle üçgen şeklinde desenler kullanılmıştır.

Çok eskiden beri var olan baston süslemeciliği yörede önemli bir yere sahiptir. Eskiye oranla yapımı çok azalsa da halen örneklerini bulunur ve bazı yerlerde yapılır. Ağaç baston yapımı, şemsiye saplı baston, kargaburunlu baston, badem ağacından yapılan baston gibi yörede farklı teknikte ve isimlerde bastonlar bulunur.

Örücülük; pamuk, yün, ipek gibi elyaflardan oluşan tığ, şiş ve iğne gibi araçlarla yapılan bir el sanatıdır. Bu sanat dalında birçok farklı alan ve teknik bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; oyacılık, lif örücülüğü, seccade kenarı örücülüğü, patik örücülüğü ve çorap örücülüğü gibi el sanatlarıdır.

Kültürümüz için ve bizim için önemli bir yere sahip olan örücülük, Orta Asya'daki Türklerden Anadolu'ya gelen bir halk sanatıdır(Küçükaytan,1992:1).

Anadolu giyim kültüründe var olan ve önemli bir yere sahip olan örücülük ve çorap örücülüğü eski zamanlardan günümüze kadar gelen bir el sanatıdır (Kılıçarslan vd.,2020:28)

Belli bir tarihi olmayan örücülüğün, insanların ilk olarak örtünme ihtiyacını hissettiği zamanlarda başladığı ancak tam olarak ne zaman yapıldığı kim tarafından nerede nasıl başlanıldığı bilinmemektedir(Akpınarlı,1995:4).

Bu el sanatlarından örme tekniği ile yapılmış ve çok rastlanılan ürünlerin başında çorap örücülüğü gelmektedir. Geleneksel çorap örücülüğü de Anadolu'nun hemen her yöresinde kendine özgü köklü bir geleneği olan el sanatlarından biri olmuştur. Eski zamanlardan bu yana kadar yapılan çorap örücülüğü giyim eşyası ve örtünmek için kullanılmıştır. Çorap örücülüğünün hammaddesi yün olmuştur. Eski zamanlardan günümüze kadar gelen, çorap örücülüğünde kullanılan yünler doğal bir şekilde kullanılıp renklendirilirken şimdi günümüzde hazır yapay olan yünler tercih edilip kullanılmıştır(Önder,2014:91). Çorap örücülüğü aynı zamanda ham maddesi bitkisel ve hayvansal olan bir el sanatıdır (Varol ve Ertürk,2016:76).

Çorap örücülüğünde genellikle kullanılan araç gereçler iplik ve şiştir. Yöreden yöreye ipliğin cinsi değişiklik gösterebilir. Bazı yörelerde daha çok yün iplikler kullanılıyorken bazı yörelerde pamuk, yün, ipek ve sentetik ipliklerle de örülmüştür.

Çorap örücülüğünde genellikle 5 şiş ile kullanılmaktadır. Ve 5 bölümden oluşmaktadır; başlık, konç, topuk, taban, burun gibi bölümlerden oluşur(Sügertin,1987:28).

Örücülükte ve çorap örücülüğünde en önemli özelliklerden bir tanesi motiflerdir. Kullanılan motifler yörenin kültürünü yaşamını yansıtmıştır. İnançlarını, duygu ve düşüncelerini bir çok isteklerini motiflere yansıtmıştır(Akpınarlı ve Ortaç, 2008:640).

Yöreden yöreye farklılık gösteren motifler kullanım alanlarına göre de değişik farklı kompozisyonlardan oluşmaktadır. Motiflerin bir araya gelmesiyle kompozisyon oluşturulmaktadır(Arslan Kalay, 2017:6).

Tarihi açıdan el sanatlarımızdan örücülük sanatına bakacak olursak, çok eski zamanlardan beri geldiğini ilk tarihi belgelerin Türklere ait olduğu yapılan kazılar sonucu ortaya çıkmıştır (Barutçu, 2000:1).

Çok eski zamanlara dayanan el sanatlarımızdan örücülük, ipek, yün, pamuk, elyaf gibi farklı ipliklerin numaralı özel tığ, iğne, şiş gibi alet ve materyallerle ilmeklerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan işlemdir (Köklü, 1997:21)

İnsanların kendilerini dış etmenlerden korumak ve temel ihtiyaçlarından biri olan giyimi tamamlamak amacıyla ayağına giydiği örülmüş olan eşyaya çorap denir (Çerkez, 1995:7)

El örgüsü çoraplar başta iklim şartlarından dolayı ihtiyaç odaklı yapılmıştır. Günümüzde halen kırsal kesimlerde ve eskiye dönük geleneksel yaşam süren kesimlerde nadirde olsa kullanılmaktadır(Çolak ve Çolak:2020:242).

Cizre yöresinde de çorap örücülüğü önemli el sanatlarımızdan biri haline gelmiştir. Ev hanımları çorap örücülüğüne büyük bir ilgi duymuş ve günümüze kadar gelen bir el sanatımız haline gelmiştir. Cizre yöresinde de kadınların uzun yıllardır yaptığı çorap örücülüğü özgün renk, motif ve desen özelliği ile yöre el sanatları arasında yerini almıştır. Bu el sanatımız eskiden başlarda soğuktan korunmak için yapılmış daha sonra yörede hem ihtiyacı karşılamak hem de aile bütçesine ek gelir sağlamak üzere yapılan çorap örücülüğünde, geçmişte asker çorabı, çoban çorabı, erkek çorabı, çocuk çorabı ve kadın çorabı gibi farklı kullanım amaçları için üretim yapılırken, bugün daha çok kadınların kullanımı için gelin (çeyiz) çorabı, günlük çorap ve namaz çorabı örülmektedir. Çorap örücülüğü yörede bilinen yaygın el sanatlarımız haline gelmiştir.

Çorap örücülüğünde yörede eski geleneksel ve yeni günümüz çoraplar olarak ikiye ayırmak mümkün. Yöredeki çoraplara baktığımızda ikisinin arasındaki farkları görmek zor değil. Eski geleneksel çoraplarda kullanılan materyal ve malzemeler aynı olsa bile kullanılan motif ve tarzlar teknikler kısmen değişikliğe uğramıştır. Eski geleneksel çoraplarda kullanılan iplere bakıldığında bazı çiftlerin süsleme kısımlarında yani renkli ipliklerinde farklı renkler görülmekte. Bunun başlıca sebebi eskiden yöredeki kadınlar kendileri ipliklerini yaparlardı. Yörede eskiden geçimlerini küçükbaş hayvancılıkla yaparlardı. Bu hayvanların yünlerinden yararlanırlardı. Bu yünleri yörede teşi denen aletle ip haline getirirlerdi. Bu ipleri halıcılık, kilimcilik, seccade ve çorap gibi el sanatlarında kullanmışlardır. Bundan dolayı Cizre yöresinde eskiden örülmüş olan çoraplarda daha çok sadelik ön plandadır.

Yörede geleneksel çoraplara bakıldığında renkleri genellikle beyaz, krem, kahverengi ve siyahtır. Bunun en büyük nedeni eskiden yörede tekstilin yeteri kadar ilerlememiş olması ve iplikleri yöredeki kadınları elde etmesi. Nadiren de olsa yöredeki eski çoraplarda farklı renkler görmek mümkündür. Cizre ilçesinde yörede bulunan bazı bitkilerden ev hanımları doğal renkler ve boyalar elde etmiş, ipliklerini bu yöntemle bazıları renklendirmiştir. Ancak belli bir tarif ve miktar bilinmediğinden bir kere yapıp bulunan rengin aynısının yapılması mümkün olmamıştır.

Çok eskiden kullanılan bu iplikler doğal boyama yöntemiyle renklendirilirken maalesef yörede bu yöntem günümüze kadar gelmemiştir. Kullanılan bitkiler çok eski zamanlarda kullanıldığından dolayı yöredeki hangi bitkilerden faydalandığı

bilinmemektedir. Bu durumdan dolayı bazı eski çoraplarda ufak tefek renk farklılıklar görülmüştür.

Çorap örücülüğünde eskiden kullandıkları ipler neredeyse tamamı yün ipliklerdir. Nadiren pamuk ipliği kullanılmıştır. Yörede örülen çoraplar hem kadınların hem de erkeklerin kullanabileceği şekilde belli bir kalıba tabii olmadan geniş uzun ve kullanışlı bir şekilde örülmüştür.

Cizre yöresinde eskiden örülen çorapların burun kısmında süslemeler motifler görülmektedir. Çorapların bazılarında kenarlarında örgü tekniği ortalarında küçük kabartmalar görülür. Yöredeki bu çoraplar diz altına kadar gelebiliyorken daha kısa da olabiliyor bu da ebatlarında küçüğe olsa değişiklikler olduğunu göstermekte. Çorabın baş kısmında çizgi şeklinde bitişler yapılmış ve daraltmalar yapılmıştır. Bu da çorapların inmesini engellemek için yapılmış bir tekniktir. Bu teknik günümüzdeki çoraplarda halen görülmektedir. Cizre yöresindeki örülen çorapları kullanılan desen, motif, renk, süsleme alanları gibi özellikleri bakımından eski geleneksel ve yeni günümüz olarak iki grupta incelemek mümkündür.

Yöredeki yeni günümüz çoraplarda desen ve motifler çoğalmış az da olsa değişikliğe uğramıştır. Yeni günümüz çoraplarda baktığımızda renk, desen ve motifler zenginleştirilmiştir. Teknik açıdan çok büyük bir değişikliğe uğramamıştır. Kullanılan araçlara bakıldığında şiş ve iplikler gibi aynı şekilde 5 şiş kullanılmış ancak iplik renkleri değişikliğe uğramıştır. Yeni günümüz çoraplarda yün kullanılsa da genellikle pamuk ve elyaf daha çok tercih edilmiştir.

Eskiden yöredeki kadınlar kendi imkânları doğrultusunda iplik boyayıp renk elde ederken ve seçenekleri kısıtlıyken yeni günümüz çoraplarda böyle bir şeye ihtiyaç duyulmamış, hazır iplikler tercih edilip alınmıştır. Yöredeki örülen yeni çoraplarda kullanılan ipliklerde simli iplikler görmekte mümkündür. Hatta son zamanlarda en çok tercih edilen iplik türlerinden biridir, yöredeki kadınların ilgi odağı haline gelmiş ve kullanılmıştır. Yeni günümüz çoraplarda bulunan süslemeler çorabın burun, taban, topuk, konç kısmında kullanılmış genellikle çorabın başlık kısmı sade bırakılmış düz çubuk şeklinde örülmüştür. Yeni günümüz çoraplarda motifler en çok ön kısımda yani çorabın ön ortasında kullanılmış en az ise baş kısmında yer almıştır.

Eski geleneksel ve yeni günümüz çorapları teknik, motif, renk, desen ve kullanılan materyaller açısından değişikliğe kısmen de olsa uğramıştır. Çorapları eski geleneksel ve yeni günümüz örülen çoraplar olarak karşılaştıracak olursak farklılıkları açık bir şekilde görülür. Eski geleneksel çoraplarda kenarlarda ve orta kısımda örgü tekniği kullanılmış

ancak yeni çoraplarda bu tekniğe pek rastlanılmamıştır. Eski geleneksel çoraplarda çorabın ön orta kısmında çorabın zemin renginden aynı renkte olacak şekilde bazı ufak kabartmalar yapılmış ancak yeni günümüz çoraplarda bu kabarmalar yapılmamış bu tekniğe yer verilmemiştir. Eski geleneksel çoraplarda kullanılan motifler genellikle çorabın burun kısmında örülmüşken yeni günümüz çoraplarda burun, taban, konç kısımlarında daha çok ön planda tutulmuştur. Eski geleneksel çoraplarda renkler kısıtlıyken genellikle beyaz, krem, kahverengi, siyah gibi renkler kullanılmışken yeni çoraplarda renk seçenekleri artmış turuncu, kırmızı, mavi, pembe, açık pembe, yeşil, siyah, sarı, bordo gibi renkler kullanılmıştır. Desen özelliklerine bakacak olursak eski çoraplarda desen burun ve ön orta kısımda yaygın görülmüştür, yeni günümüz çoraplarda ise ön orta, taban, konç ve burun kısmında yayılmıştır. Yörede genellikle iki desen sıklıkla kullanılmıştır. Bitkisel desenler ve geometrik desenler kullanılmıştır. Eski geleneksel çoraplarda daha sade bir görüntü varken yeni çoraplar daha gösterişli ve sadelikten uzakta kalmıştır. Eski geleneksel çoraplarda daha çok geometrik motif kullanılırken yeni çoraplarda bitkisel motif ve geometrik olarak her ikisi de tercih edilmiştir.

Cizre yöresinde örülen çorapların üzerindeki motiflerin her yörede olduğu gibi kendine özgü isimleri bulunmaktadır. Yöredeki motiflerin isimlerinden bazıları; gulhirik (küçük çiçekler) motif , çav (göz) motif , guhar (küpe) motifi , berg (yaprak) motifi , çarberg (dört yaprak) motifi , gul (gül) motifi , dar (ağaç) motifi , sterk (yıldız) motifi , pelçim (asma yaprağı) motifi , dipişik (akrep) motifi vb. birçok yöresel motif bulunmaktadır. Eski geleneksel çoraplarda kullanılan burun kısmında kullanılan desen düzenleyimine 'taqi' çoraplar adı verilir. Bu düzenleyim tekniği genellikle eski geleneksel çoraplarda görülse de yeni günümüz çoraplarda da rastlanmaktadır. Yeni günümüz çoraplarda birçok farklı motif kullanılmışken eski geleneksel çoraplarda genellikle çok fazla sayıda çav (göz) ve nişi (akrep) motiflerine yer verilmiş ve kullanılmıştır. Bu motiflerin sıkça kullanılmasının sebebi ise yörede eskiden nazar inancına çok bağlı oldukları ve nazara karşı korunacaklarına inandıkları motifler kullanılmıştır. Günümüzde de bu motifler kullanılıyor. Ve yörede halen nazara karşı iyi geleceğine inandıkları, ya da korunmak için iyi olduğunu düşündükleri semboller vardır. Örneğin; okunmuş şeker yiyen birine yılan dokunmaz, evinde yılan ya da şahmeran figürlü bir süsleme halı, tablo veya taştan bir yapı olan eve yılan girmez girerse de ev halkına zarar vermez ve çorap veya nakışa işlenmiş göz motifi nazara karşı korur gibi inanışlara sahiptirler.

Yöredeki çorapların kullanım alanları farklılık göstermektedir. Yörede örülen çoraplar günlük çoraplar, çeyizlik çoraplar ve namazlık çoraplar olarak kullanılmaktadır.

Yöredeki günlük çoraplar olarak ayırdığımız daha çok eski zamanlarda tercih edilmiş ve giyilmiştir. Günümüzde örülen günlük çoraplar nadir görülmektedir ve yörede daha çok kış aylarında giyilir. Çok eski zamanlar da yörede bundan yüz yıl öncesinde yol çorabı, çoban çorabı, asker çorabı gibi çoraplarda örülmüştür. Ancak günümüze kadar maalesef örnekleri ulaşamamıştır. Bu çorapların sadece belirli sade renklerden oluştuğu, soğuktan korunmak için yapıldığı ve yöredeki kadınların şimdi ördükleri çoraplardan daha kalın ipliklerle örüldüğü bilinmektedir.

Cizre yöresindeki çeyizlik çoraplar yöredeki gelenek ve göreneklerinden dolayı gelinlerin çeyizinde bulunmaktadır. Çeyizdeki çoraplar günlük ve namazlık çoraplardan farkı iplikleri genellikle simli olur, daha gösterişli ve süslüdür. Kullanılan motif ve desenler daha belirgin işlenmişlerdir. Aynı zamanda çeyize konulan çoraplar dışında bir bohça hazırlanır, damat tarafına hazırlanan bu bohçada hediyelik çoraplar ve seccadeler verilir. Çeyizdeki çoraplar hem günlük kullanım için hem de namazlık için konulur. Bu gelenek eskiden bu yana hala varlığını sürdürmektedir. Eski çeyizlerde olduğu gibi yeni çeyizlerde de yer verilmiştir.

Yörede en çok kullanımı yaygın olan ise namazlık çoraplardır. Cizre yöresindeki halkın geneli Şafii mezhebinden oldukları için namazlıklarında mutlaka çorap kullanılmaktadır. Namazlıklarında kullandıkları çoraplar diz altına gelecek kadar uzun çoraplardır. Bu çoraplar genellikle kadınlar tarafından giyilir. Erkeklerde yörede örülen çoraplarda sadece günlük çoraplar tercih edilir, oda eskiye oranla çok azalmıştır. Günümüzde giyilse de genellikle kış aylarında tercih edilir ve giyilir. Bu durumda yörede örülen çorapların erkeklerden ziyade daha çok kadınların giydiğini gösterir.

Cizre ilçesi rivayetlere göre Hz. Nuh'un evlatları tarafından kurulmuş olan ikinci şehirdir. Bu rivayeti destekleyen birçok kanıt ve bulgu bulunmaktadır. Şehrin surlarının Nuh'un gemisine benzemesi ve kabrinin Cizre ilçesinde günümüzde hala bilinmesi ve olması bunun kanıtları arasındadır (Saban ve Güneş, 2013:155).

Cizre ilçesinin eski adı Cezire olarak bilinir. Cezire ismi Arapçada yarımada anlamına gelmektedir. Dicle nehrinin şeklinden dolayı bir ada gibi olduğu için bu ismi almıştır. 16 ve 17. yüzyıl başlarında Cezire adı günümüzde olan Cizre adını almıştır.

Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu bölgesinde ve Suriye sınırında yer alan Cizre ilçesi ile Irak'ın Zaho kenti arasında çok kısa bir mesafe bulunmaktadır, Kuzey tarafında ise Kuran-ı Kerimde bahsi geçen ve Nuh'un gemisinin bulunduğu Cudi dağı ile ismi 'Şehri Nuh'tan gelen Şırnak ili ile sınırlıdır (Saban ve Güneş, 2013:154).

Coğrafi açıdan büyük bir öneme sahip olan Cizre, Dicle nehrinin vasıtasıyla büyük ticaretlere yol açmıştır. Bağdat ve Musul gibi şehirler Dicle nehrinin yakınlarında olduğundan yollardan ve Dicle nehrinde bulunan köprüden faydalanıp ulaşımda rahatlık yaşamış birçok temel ihtiyaçlar karşılanmış beslenme, giyinme ve ticaret gibi alanlarda rahatlık sağlanmıştır (Saban ve Güneş, 2013:155)

Geçmişten günümüze kadar gelen hala ticaret ve ulaşım için kullanılan bu köprüye bir yenisini daha eklenmiş Dicle nehrinde ikinci bir köprü daha yapılmıştır. Cizre’de eski zamanlarda giyinme, barınma, beslenme gibi temel ihtiyaçları takas şeklinde, el sanatları yardımıyla, ekip biçme ve hayvancılık gibi işlerle sürdürmüşlerdir.

Yapılan literatür taraması sırasında Cizre ilçesi çorap örücülüğü alanında yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Cizre ilçesi çorap örücülüğünün yörenin kültürel bir değeri olduğunun ve bu değer kaybolmaması için kayıt altına alınması, belgelenmesi ve gelecek kültüre aktarılması amaçlanmıştır.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu çalışmada Cizre ilçesi el sanatlarından olan çorap örücülüğü ele alınmıştır. Cizre ilçesi çorap örücülüğünde kullanılan motifler, desenler, renkler ve teknikler nelerdir, hangi alanlarda kullanılır, günümüze kadar ulaşımlar mı halen devam ediyor mu, örücülüğün yöredeki önemi gibi konular ele alındı. Bu çalışmanın problemleri; Cizre ilçesi el sanatları arasında çorap örücülüğü önemi nedir? Cizre ilçesinde çorap örücülüğünde kullanılan belli başlı motif ve teknik var mıdır? Cizre ilçesinde çorap örücülüğü hala devam etmekte midir? Cizre ilçesinde çorap örücülüğünde eski ve yeni örülen çoraplar arasında fark var mıdır? Cizre ilçesinde örülen çorapların kullanım alanları nelerdir? Cizre ilçesinde çorap örücülüğünde kullanılan materyaller nelerdir?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Cizre ilçesinde çorap örücülüğünde kullanılan motif, renk, desen, teknik ve kullanım alanlarını ele almak, yörede unutulmaya yüz tutmuş teknik, desen ve motifleri belgelemek ve gelecek kuşaklara aktarmak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu belgeleme çalışmaları kültürel değerimizi korumak ve yaşatmak açısından oldukça önemlidir. Gerçekleştirilen bu çalışma Cizre ilçesindeki çorap örücülüğünü teknik, desen ve motifleri açısından tespit edilmiş olup ve literatürde yer almasını sağlayacaktır.

Böylelikle Cizre ilçesi çorap örücülüğünün bilim dünyasına tanıtılacak ve gelecek kuşaklara aktarılacaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Yapılmış olan bu çalışmanın sınırı Cizre ilçesidir. Cizre ilçesinde tespit edilen el örgüsü çoraplar incelenmiştir. Çorap örücülüğün geçmişi ve geleneksel çoraplar ele alınmış ve beraberinde yakın zamanda üretilen çoraplar incelenmiş geleneksel ve günümüz çorap örücülüğü arasındaki değişim ve farklar belirlenmiştir. Çoraplar kullanım alanları, geleneksel ve yeni olmaları, desen özellikleri vb. yönlerine göre sınıflandırılarak çalışma kapsamına alınmıştır.

1.4. VARSAYIMLAR

Cizre ilçesinde çorap örücülüğü geleneksel olarak uğraşılan bir el sanatıdır. Günümüzde de bu uğraşı yörede sürdürülmektedir.

1.5. TANIMLAR

Tığ: 15-20 cm uzunluğunda alüminyum çelik kaplama, fildişi, plastik, tahta ve kemikten yapılmış bir ucu düz ve kalın olan diğer ucu çengelli bir örgü aracıdır (Özkahveci,2001:21-22).

Şiş: Çelik, plastik, tahta gibi ana malzemelerden oluşan farklı kalınlık ve ebatlara sahip olan bir tür alet.

İlmek: Hafif bir düğüm yaparak bağlamak, eğreti düğüm, çözülmesi kolay düğüm.

Çorap: Makine ya da elle örülen ayağa giyilen giysidir.

Teşi (İğ): Tahtadan yapılmış iki ucu sivri orta kısmı şişkin iplik eğirmede kullanılan alete denir.

Çıkrık: Ayakla veya elle çevirerek üzerindeki iği döndüren alete çıkrık denir.

BÖLÜM II

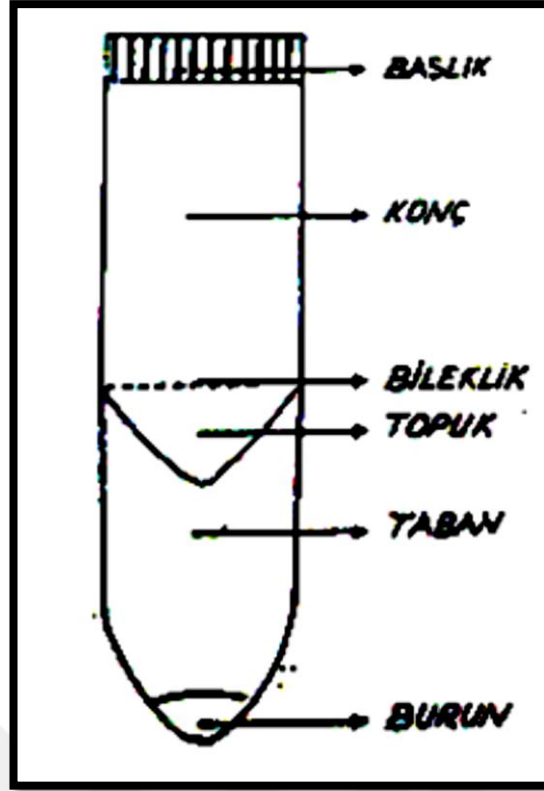
2.KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

İnsanların kendilerini dış etmenlerden korumak ve temel ihtiyaçlarından biri olan giyimi tamamlamak amacıyla ayağına giydiği örülmüş olan eşyaya çorap denir (Çerkez, 1995:7). Yapay ya da doğal elyaflardan ya da ikisinin bir arada birlikte kullanılmasıyla yapılmaktadır (Bağcı,2018:1130).

Belli bir tarihi olmayan örücülüğün, insanların ilk olarak örtünme ihtiyacını hissettiği zamanlarda başladığı ancak tam olarak ne zaman yapıldığı kim tarafından nerede nasıl başlanıldığı bilinmemektedir (Akpınarlı,1995:4). Çorabın tarihsel sürecine bakıldığında ilk yazılı kaynaklarda Heseidos adında bir Yunan şairinin İ.Ö. 8.yy'da hayvan kıllarından örülen bir ayakkabı astarından bahsedildiği görülmektedir (Varol ve Ertürk,2016:77).

Aynı zamanda Orta Asya'da bulunan pazırık kurganıyla birlikte hunların o zamana ait örücülükle ilgili bulunan ilk örneklerle ulaştıkları bu örneklerin koçboynuzu motifinden yapılan desenli süslü yün çoraplar olduğu belirlenmiştir. M.Ö.7. ve 8. Yüzyıllarda bulunmuş olması çorap örücülüğünün köklü bir tarihi olduğunun göstergesidir (Gören,2015:13). Bizim için ve el sanatımız için bu kadar önemli bir yere sahip olan çorap örücülüğü yöreden yöreye renk, teknik, desen ve motif isimleri gibi farklılıklar göstermektedir. Örneğin keçeden veya yünden yapılan ve ayak bileğinden başlayıp diz kapağına kadar gelen kalın enli parçaya 'dolak' ismi verilmiştir. Bunun dışında soğuktan korunmak için 'dizlik' ve 'yişim' adı verilen parçanında kullanıldığı görülmüştür (Güler vd,2010:25).

Eski zamanlardan beri var olan ve örülen bileğe, baldıra veya dize kadar boyutları olan ve günümüze kadar değerini kaybetmeden gelen ve giyilen çorap, başlarda ihtiyaç odalı soğuklardan dış etmenlerden korunmak için yapılmış olsa da daha sonra kıyafetlerin tamamlayıcısı olmuştur. El örgüsü çorapların bölümleri sırasıyla; burun, taban, topuk, bileklik, konç ve başlıktan oluşur (Şekil 2.1.) (Barışta,1986:880,Güler vd,2010:25).

Şekil 2.1.Çorabın bölümleri (Barışta, 1986:880)

Çorap örücülüğünde gerekli araçlar; şiş, tığ, çıkırık (iğ), iğne gibi aletlerin kullanılmasıyla yapılır. Kullanılan şişler genellikle 1,1.5,2 mm kalınlığında 20.23.25 cm uzunluğunda plastik veya çelik malzemelerden yapılır. Tığ ise çelikten yapılmış ucu çengel gibi olan iğne ve şişlere benzer kısa bir alettir. Çıkırık (iğ), yün veya pamuk gibi elyafları eğirip ip haline getirmek için yararlanılan ayakla ya da elle çevrilerek iğın dönüp ipe büküm vermesini sağlayan araçtır (Güler vd,2010:26,27). İğne ise ucu sivri çelikten yapılmış dikmek, örmek veya sökmek için kullanılan alettir. Kullanılan ilk örme malzemelerinin farklı ebatlarda ve genişliklerde olan iğneler olduğu görülmüştür (Balkanal:2016,154). Çorap örücülüğündeki gereçler ise ipliklerden oluşmaktadır. Yöreden yöreye iplik seçiminin değiştiği ya da iklim şartlarına göre yün, pamuk, sentetik gibi farklı ipliklerde kullanıldığı görülmektedir. Çorabın ana malzemeleri diye nitelendirebileceğimiz araç gereçlerin başında şiş ve iplik gelmektedir.

Motifler yörelerde yeni bir dil haline gelmiştir. Her yörenin kendine has anlamlar yüklediği motifler birçok mesaj içermektedir. Örneğin evlenmek isteyen bireyler evliliği simgeleyen motifler gibi anlam yüklü olan motifleri kullanmışlardır. Her yörenin motiflere farklı anlamlar yüklediği gibi bazı bölgelerde motifler aynıyken isimlerde değişiklik olmuştur. Bu motiflerden bazıları ise şunlardır; dertli, aşık yolu akıl ister, öksüz kız, gönül

kilidi gibi birçok motif ismi mesajlar vermektedir (Barışta, 1986:876). Çorapların en önemli özelliklerinden biride motiflerdir. El örgüsü çoraplarda kullanılan motifler yörenin inanış şeklini, çevresini, içinde bulunduğu toplumu ve kültürel değerlerini yansıtmaktadır (Akpınarlı,2022.19).

Kullanılan teknikler çorap örücülüğünde sınırlıdır. Ancak desen yönünden oldukça zengindir. Geometrik görsellerden oluşan motifler çeşitliliği, estetikliği ve zenginliğiyle Türk süslemesinde önemli bir yere sahiptir. Yöreden yöreye farklı işlenen ve isimlendirilen motifler anlamları bakımından da oldukça değerli ve anlam yüklüdürler (Kaynar,2017:293).

Çoraplarda eskiden renk seçenekleri kısıtlı olduğu için çoraplar genellikle tek renk tercih edilmiş kullanılmış ve örülmüştür. Ancak örülen çorap örneklerinde el eğirmesi pamuk ve yünlerden ip oluşturularak bitkilerle doğal boyalar elde edilip renkler bularak iplik renklendirmeleri yapılmış ve daha sonra kullanılmıştır (Arslan ve Akpınarlı,2020:167). Günümüzde ise fabrikasyon ürünler artmış, artmış olan fabrikasyon ürünlerden dolayı da doğal boyalarının yapımı durmuş yerini yapay boyalarla boyanmış iplikler almıştır. Bu durumdan dolayı renk seçenekleri artmış ancak doğal boya yapımı oldukça azalmıştır. Günümüzde örülen çorapların birçoğunda hazır iplikler tercih edilmiştir.

Sembolik geometrik, bitkisel, hayvansal ve figürlü motiflerle başka alanlarda da kullanılıp ilgi görülmektedir. Motifler sembolik, bitkisel, geometrik, figürlü ve nesneli olarak kendi aralarında gruplara ayrılır. Bitkisel bezemelerde daha çok doğada var olan yaprak, çiçek, ağaç, gül, dal, meyve gibi bitkilerden oluşur. Geometrik bezemeler üçgen, verev, zikzak çizgiler, dikdörtgen ve kare gibi formların yan yana üst üste ya da farklı bir şekilde biçimlendirilip ve şekillendirilerek oluşturulan desenlerdir. Sembolik bezemeler o yöreye ait orayı temsil eden sembollerini stilize ederek ya da aynı şekilde aktararak oluşturulan şekillerle ortaya çıkan desenlerdir. Figürlü bezeme ise hayvan, insan gibi varlıkların göz, el, ayak veya vücudunun tamamının aktarılması ya da bir parçasının kullanılmasıyla ortaya çıkan desenlerdir. Nesneli bezemeler ise ayna, çakmak, küpe, muska gibi nesnelere kullanılan motiflerdir (Gürcüm ve Yıldırım, 2018:410).

Kullanılan motiflerin her yörede bir dili vardır. Yani hayatın içinden belli anlamlar yüklenmiştir. Motiflere insanlar evlenme, ölüm, doğum, hayat gibi anlamlar yükleyerek bunu yansıtmışlardır (Güler vd,2010:28). Doğada bulunan birçok nesne ve canlıyı stilize ederek sembol haline getirip şekillerle yaptıkları çalışmalara aktarıp duygu düşünce ve isteklerini ifade etmişlerdir. Kompozisyonlar bir veya birden fazla motifin bir arada uyum halinde düzenlenmesiyle oluşmaktadır (Çaylı,2016:70). Oluşturulan kompozisyonların

düzenli uyum içinde olması yapılan çalışmanın estetik bir görünüme sahip olması için oldukça büyük bir öneme sahiptir. Motiflerin bir araya gelerek oluşturduğu bütüne kompozisyon denir. Kompozisyon çoraplarda kenar, serpme, orta ve köşeli olarak dört farklı bölümden oluşmaktadır. Yalnız tek renk tercih edilen el örgüsü çoraplar kenar ve serpme olarak iki alana ayrılır (Konuk,2021:426).

El örgüsü çoraplarda teknikler sınırlıdır. Kullanılacak olan motiflere göre teknik belirlenir ya da belirlenen tekniğe göre motif tercihi yapılır. Bunun sebeplerinden bir tanesi her tekniğin motiflere uygun olmaması her motifinde her teknikte aktarılamamasıdır. Çorapta örgü teknikleri oldukça kısıtlıdır. Kullanılan başlıca teknikler; ilmek atma, ilmek eksiltme, ters örgü, ilmek arttırma, örmeden ilmek alma, yüz örgü, ilmek döndürme, ilmek kaçırma, ilmek uzatma, yüz ve ters örgünün birlikte kullanılması, çaprazlama, ilmek kapatma gibi tekniklerden oluşmaktadır (Veziroğlu,2018;60). Kullanılan başlıca tekniklerden iki şiş ile örme ve beş şiş ile örmede vardır. Çoraplar genellikle beş şiş ile örülmektedir. Uygulanacak desene göre şiş eklenip çıkartılabilmektedir.

2.1.KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Akpınarlı (2022) araştırmasında Doğu Anadolu Bölgesi geleneksel çorap örücülüğünde kullanılan motiflerin özellikleri üzerine ayrıntılı bir inceleme yapmıştır. Tarama yönteminden yararlanılmış bölgede özellik taşıyan 30 motif detaylı bir şekilde inceleyip yorumlamıştır.

Arslan Kalay (2017) çalışmasında el sanatlarımızdan olan çorap örücülüğünü, Van-Gevaş yöresine ait çorapların kullanım alanlarını, tekniklerini, kullanılan motifleri, yöreye ait çoraplar örneklerini fotoğraflayıp detaylı bir şekilde inceleyerek farklı yörelerdeki çoraplarla karşılaştırmıştır.

Bağcı (2018) araştırmasında farklı yörelere ait el örgüsü çoraplardan tasarlanan beş adet çanta modelleri arasında Sivas yöresine ait el örgüsü gelin çorabı motiflerinden yararlanarak çanta tasarımlarının örme aşamalarını uygulamalı bir şekilde çalışmasında yer vermiştir. Yapılan çanta tasarımlarının esinlenerek örneklere bağlı kalmasına özen gösterilmiştir.

Balkanal (2016) çalışmasında Ankara ili Polatlı yöresi el örgüsü çorapların renk, desen, teknik, malzeme ve kullanım özelliklerini incelemiştir. Yörede görüşmeler yapılmış elde edilen örnekler sonucunda yöresel üsluplar ortaya konmaya çalışmıştır. Yörede bulunan çoraplar ve motifler incelenmiştir. Fotoğraflarla çalışma desteklenmiştir.

Barişta (1986) alışmasında Türk el sanatlarında örücülüğün önemini, örücülüğün tekniklerini, aşamalarını, kompozisyon özelliklerini, biçimlerini, formlarını kullanılan araç ve gereçleri ele almış kaybolmakta olan bu el sanatımızı sergilemeyi amaçlamıştır.

Barutçu (2000) alışmasında Bitlis ili çorap örücülüğünün teknik, araç-gereç ve motif yönünde ayrıntılı bir şekilde incelemiştir. Araştırma 6 bölümden oluşmuştur. Yörede bulunan çoraplar detaylı bir şekilde incelenip fotoğraflanmıştır.

aylı (2016) alışmasında Isparta ili elele derneği kültür evinde bulunan el örgüsü patik ve çorapları incelemiştir. Toplamda 8 adet kadın çorabı 12 adet kadın patiği 1 adet ocuk çorabı ve 2 adet erkek çorabının renk, motif, kompozisyon, teknik ve desen özelliklerini incelemiş ve fotoğraflayarak göstermiştir.

Çerkez (1995) alışmasında Isparta müzesinde bulunan 50 adet el örgüsü çorap üzerinde gerçekleştirmiştir. Çorapların motifleri ve özelliklerini ele almış önemini vurgulamıştır. Müzede bulunan çoraplar fotoğraflanmış, toplu bir katalog yapılması amaçlanmıştır.

olak ve olak (2020) araştırmalarında Konya Karapınar ilçesine ait 31 adet el örgüsü çorap örnekleri üzerine çalışılmıştır. Çoraplar detaylı bir şekilde incelenip genel özellikleri ele alınmış ve fotoğraflanmıştır.

Ertürk ve Varol (2016) araştırmalarında Eskişehir ifteler ilçesi çorap örücülüğünün yöntem, anlam, model, kullanım ve ekonomiye olan katkısı bakımından incelemiştir. Araştırmada rnek çorapların görseli alınmış özelliklerine yer verilmiştir.

Gören (2015) alışmasında Tekirdağ ili orlu ilçesine ait el örgüsü patik ve çorapları detaylı bir şekilde ele almış araştırmada elde ettiği verileri tablolarla istatistiksel yöntemler kullanarak analiz etmiştir. Elde ettiği sonuçları yüzde ve frekans tabloları oluşturmuştur. Verilerden elde edilen patik ve çorapların fotoğraflarını bilgilerini ayrıntılı bir şekilde bilgi formlarında yer vermiştir.

Gürcüm ve ifti (2017) alışmalarında Kayseri ili zvatan ilçesinde bulunan geleneksel çorapların desen, renk ve bezeme özelliklerini ele almış detaylı bir şekilde incelemiştir. Elde edilen bilgiler doğrultusunda araştırma sonucu ortaya konan desenlerin tekstil tasarımı için önemi tartışılmıştır.

Kalıarslan vd. (2020) alışmasında Kırşehir yöresi el örgüsü çorapların günümüz örneklerinin durumunu belirleyip, çorapları ren kişilerin yerleşim yerleri tespit edilip örülen çoraplar derlenmiştir. Toplan 10 el örgüsü çorap rneği incelenmiştir. Çalışmada

fotoğraflar, sözlü görüşmelerden yararlanmıştır. İncelenen çorapların teknik, motif, renk, biçim, malzeme ve form özellikleri belirlenmiş ve görsellerle belgelenmiştir.

Konuk (2021) araştırmasında Karaman ili Çoğlu mahallesi örgü çoraplara ait yörede 50 adet çorap modeli tespit edilmiştir. Bunların 35 tanesi erkek 15 tanesi kadın çoraplarına örnek olmuştur. Araştırmada yörede bulunan çoraplara ait teknik ve desen özellikleri tespit edilip fotoğraflanarak incelenmiştir.

Köklü (1997) araştırmasında Çankırı ile Kızılırmak köylerinde olan el örgüsü çorapların özelliklerini elde etmeyi amaçlamıştır. Elde ettiği çorap örneklerini malzeme, konu, kompozisyon, renk, boyut ve onarım gibi özelliklerini içeren formlar hazırlanmış, bulunan çorap örneklerini tek tek çizimleriyle beraber fotoğraflarla desteklemiştir.

Küçükaytan (1992) çalışmasında Konya yöresinin evlerinde bulunan ve müzelerinde bulunan eldiven ve el örgüsü çorapları ele almıştır. Konya'da bulunan el örgüsü çorap ve eldivenlerin bir grubu incelenmiştir. Elde edilen veriler sonucunda çorapların ilmek sayısına bakarak çizimleri yapılmıştır.

Süsertin (1987) araştırmasında Ayaş yöresine ait el örgüsü çorapların teknik, motif, malzeme, araç-gereç ve desen tespitini ayrıntılı inceleyerek ele almıştır.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Cizre ilçesi çorap örücülüğü ilçe merkezinde yapılan alan taraması çalışması ile tespit edilmiştir. Detaylı bir alan taraması yapıp yöredeki çoraplar tespit edildi, fotoğrafları çekilerek belgelendi. Yörede çorap örücülüğü hakkında kaynak kişilerden karşılıklı görüşme yöntemiyle röportaj yapılarak bilgiler alındı. Ayrıca konu ile ilgili ayrıntılı bir şekilde literatür taraması yapıldı.

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışma bir alan araştırmasıdır. Araştırmada tarama modeli uygulanmıştır. Cizre ilçesi çorap örücülüğü hakkında literatür ve kaynak kişilerden elde edilen veriler fotoğraflarla desteklenerek yöre el sanatı tanımlanmaya çalışılmıştır.

3.2.ARAŞTIRMA EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Yapılan bu çalışmanın evreni Cizre ilçesi çorap örücülüğüdür. Cizre yöresinde tespit edilen eski ve yeni çorapların tümü ele alınmıştır. Cizre ilçesi çorap örücülüğünün renk, desen, motif, teknik özelliklerinin araştırılması ve belgelenmesi örnekleme oluşturmuştur.

3.3.VERİ TOPLAMA ARACI

Cizre ilçesinde yaşayan ve çorap örücülüğü ile uğraşan kişiler tespit edildi ve karşılıklı görüşme yöntemi ile çorap örücülüğü hakkında teknik, kullanılan araç gereçler, renk, desen ve motif özellikleri konularında yerinde incelenerek bilgi alındı, çorapların özellikleri ve farklılıkları tespit edildi, çorapların fotoğrafları çekilerek kayıt altına alındı. Ayrıca konuyla ilgili makale, kitap ve yayınlanmış tezlerden bilgiler toplandı.

3.4.VERİLERİN ANALİZİ

Bu çalışmada, yapılan literatür taramasından elde edilen yazılı kaynaklar incelenip karşılıklı görüşme kayıtlarından elde edilen bilgilerle birleştirilmiştir. Cizre çorap örücülüğünde kullanılan hammadde, teknik, kullanılan araçlar, renk, desen ve motif özellikleri, yapım aşamaları, boyut ve yöresel özellikleri ve farklılıkları belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

4.BULGULAR

Bu bölüm; Cizre ilçesi çorap örücülüğü, çorap örücülüğünde kullanılan araçlar, çorap örücülüğünde kullanılan hammadde ve diğer gereçler, çorap aşamaları, çorap örücülüğü örme uygulamaları (teknikleri), el örgüsü çorapların renk, motif ve desen özellikleri, geleneksel çorap örücülüğü ve günümüz çorap örücülüğü arasındaki farklar ve geleneksel çorap örücülüğünün kullanım amaçlarına göre sınıflandırılması adlı başlıklardan oluşmaktadır.

4.1.CİZRE İLÇESİ ÇORAP ÖRÜCÜLÜĞÜ

El sanatlarımız toplumumuzun önemli bir parçasıdır. Hayatımızın birçok yerinde olan el sanatlarımız kültürümüzün paha biçilmez bir servetidir. El sanatlarımız arasında olan örücülükte önemli bir yere sahiptir. Örücülük denilince akla ilk gelen ürünlerden biride çoraptır. Eski zamanlarda ihtiyaç odaklı iklim şartlarından dolayı soğuk havalardan korunmak için örülmüştür. İlk örülen çorapların geneli yün ve keçeden yapılmıştır. Eski zamanlardaki şartlardan dolayı iplik, renkli iplik, şiş gibi gerekli malzemeler oldukça azdır.

Bu zamanlarda malzemeleri gidermek için doğal yöntemlere başvurmuşlardır. İplik için tahtadan iğ yapılmış ve iplik eğirmede kullanılmış ip elde edilmiştir. İplikleri renklendirmek için doğada bulunan bitkilerden faydalanarak doğal boyalar elde edilip iplik renklendirmede kullanılmıştır. Her yörede farklılık gösteren çorap örücülüğü günümüzde yapımında eskiye oranla oldukça azalmıştır.

Cizre ilçesi çorap örücülüğünün tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte çok eski bir geçmişe sahip olduğu bilinmektedir. Cizre ilçesinde el sanatları arasında örücülüğün yeri oldukça önemlidir. Çorap örücülüğü dışında yörede seccade kenar örücülüğü ve lif örücülüğü gibi farklı örücülük alanları da bulunup yapılmaktadır. Ancak çorap örücülüğü bu alanlara göre daha yaygındır. Yörede çorap örücülüğü eskiden günümüze kadar gelişinde birçok değişikliğe uğramış ve gelişmiştir. Yörede eski zamanlarda da çorap örücülüğü alanlara ayrılırken günümüzde de farklı alanlara ayrılmıştır.

Eskiden örülen çoraplar asker çorabı, çoban çorabı, erkek çorabı, çocuk çorabı, kadın çorabı gibi alanlara ayrılırken günümüzde erkek çorapları, çoban çorabı, asker çorabı ve çocuk çorabı yörede artık hiç yapılmamaktadır. Günümüzde bunların yerini gelin (çeyiz) çorapları, günlük çoraplar, namazlık çoraplar olarak sınıflandırılmıştır.

4.1.1. Cizre ilçesi çorap örücülüğünde kullanılan hammadde ve diğer gereçler

Çorap örücülüğünde el örgüsü çoraplarda gereçleri ele alacak olursak bunların başında yün ve pamuk gibi elyaflar gelir. Eskiden bu elyaflar iğ ile eğirilerek iplik haline getirildi. Günümüzde ise artık hazır iplikler kullanılıp tercih edilmektedir. Ayrıca yörede simli ipliklerinde varlığı görülmekte ve genellikle gelin (çeyiz) çorapları için kullanılmaktadır.

4.1.2.Cizre ilçesi çorap örücülüğünde kullanılan araçlar

Cizre yöresinde çorap örücülüğünde kullanılan araçlar; şiş, tığ, iğne, iğ ve çırkık gibi aletlerdir. Bu aletlerin bazıları yörede şuan kullanılmamaktadır. İğnin yöredeki adı teşidir. İğ ve çırkık yörede eski zamanlarda iplik sıkıntısı çekerken eğirmek için kullanılıyordu. Günümüzde hazır fabrikasyon iplikler çıktığından bu aletler yörede çorap örücülüğünde artık kullanılmamaktadır.

Şiş: Çelik, plastik, tahta gibi ana malzemelerden oluşan farklı kalınlık ve ebatlara sahip olan bir tür alet.

Teşi (iğ): Tahtadan yapılmış iki ucu sivri orta kısmı şişkin iplik eğirmede kullanılan alete denir.

Çırkık: Ayakla veya elle çevirerek üzerindeki iği döndüren alete çırkık denir.

Tığ: 15-20 cm uzunluğunda alüminyum çelik kaplama, fildişi, plastik, tahta ve kemikten yapılmış bir ucu düz ve kalın olan diğer ucu çengelli bir örgü aracıdır (Özkahveci,2001:21-22).

4.1.3.Cizre ilçesi çorap örücülüğü örme uygulamaları (teknikler)

Cizre ilçesi çorap örücülüğünde çorapların geneli 5 şiş ile örülmektedir. Gerekli olan modelde ve motif işlemede iğne ya da tığ yardımıyla ekleme yapıp örülmektedir. Yöredeki örülen çoraplar düz örgü, ters örgü, lastik örgü ilmek eksiltme, çaprazlama, gibi tekniklerle yapılmıştır. Yöredeki eski çorapların bazılarında kenarlarında ters örgü tekniği ortalarında küçük kabartmalar görülür, ancak bu günümüzde yapılan çoraplarda bulunmamaktadır.

Yörede çoraplar burun kısmından örülmeye başlar. Daha sonra sırasıyla taban, topuk, konç ve başlık örülür. Başlık kısmı yörede diğer kısımlara göre biraz daha dar tutulur. Yün ve pamuğun açılmasına karşı ayakta bol durum düşmemesi için böyle bir önlem alınmıştır. Yörede eski çoraplarda daha çok kabartma, ters örgü, ilmek eksiltme ve çaprazlama yapılırken yeni çoraplarda genellikle düz örgü tercih edilmiştir.

Eski çoraplar daha sade olduğundan teknikler kendini göstermektedir. Yeni çoraplarda süsleme ve renklendirme çok olduğundan teknik olarak sadece düz örgü tercih edilmiştir.

Cizre ilçesi el örgüsü çorap örücülüğünde ilme atma aşamasından çorabın tamamlanma aşamasına kadar işlem basamakları:

Şekil 4.1.3.1.'de çorap örücülüğünde kullanılan şiş ve iplikler görülmektedir.

Şekil 4.1.3.1. Beş şiş ve çorap örücülüğünde kullanılan iplikler (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)

Yörede çorap beş şiş ile örülmektedir. Geçmişte elde eğrilmiş yün iplik kullanılırken günümüzde bu amaçla kullanılmak üzere fabrikasyon olarak üretilmiş hazır iplikler kullanılmaktadır.

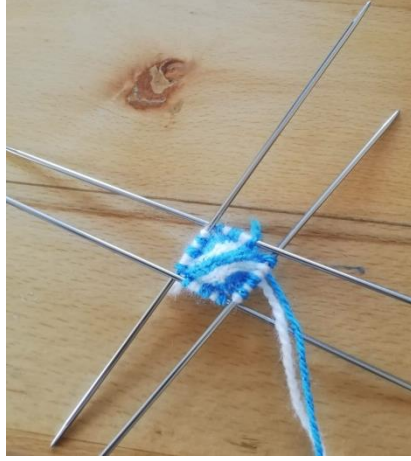
Şekil 4.1.3.2'de ilme atma aşaması verilmektedir.

Şekil 4.1.3.2. İlmek atma (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)

Örme işlemine çorabın büyüklüğüne göre belli sayıda ilme atılarak başlanmaktadır.

Şekil 4.1.3.3, Şekil 4.1.3.4, Şekil 4.1.3.5 ve Şekil 4.1.3.6'da örme işlemi ve desenin oluşturulması görülmektedir.

Şekil 4.1.3.3. *Burun kısmına giriş (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)*

Şekil 4.1.3.4. *Burun kısmından desene giriş (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)*

Şekil 4.1.3.5. *Motifin yerleştirilmesi (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)*

Şekil 4.1.3.6. *Desen oluşturma (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)*

Örme işlemine burun kısmından başlanılmakta ve motif burun kısmından itibaren yerleştirilerek desen oluşturulmaktadır.

Şekil 4.1.3.7 ve Şekil 4.1.3.8'de topuk kısmının örülmesi ve topuk desenin oluşturulması görülmektedir.

Şekil 4.1.3.7. *Topuk oluşturma (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)*

Şekil 4.1.3.8. *Topuk deseni ve bitimi (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)*

Örme işlemine burun kısmı tamamlandıktan sonra topuk kısmının oluşturulması ve desenin yerleştirilmesi ile devam edilmektedir. Bazı çoraplarda topuk kısmı desensiz düz renk örülmektedir.

Şekil 4.1.3.9’da başlık kısmının örülmesi görülmektedir.

Şekil 4.1.3.9. *Başlık kısmını tamamlama (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)*

Topuk kısmı tamamlanan çoraba konç kısmının örülmesi ile devam edilmektedir. Konç kısmı istenilen uzunlukta örülmektedir. Konç kısmı da tamamlandıktan sonra çorap başlık kısmının örülmesi ile bitirilmektedir. Başlık kısmı genellikle lastik örgü kullanılarak örülmektedir.

Şekil 4.1.3.10’da örme işlemi tamamlanmış çorabın son hali görülmektedir.

Şekil 4.1.3.10. Çorabın tamamlanmış hali (Nur. mah.-Cizre/Bahar ARSLAN)

4.1.4.Cizre ilçesi el örgüsü çorapların boyutları

Cizre ilçesinde incelenen el örgüsü 55 çorabın en, boy, burun yüksekliği, burun genişliği, topuk yüksekliği, topuk genişliği aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.1.4.1.Cizre İlçesi El Örgüsü Çorapların En Ölçümlerinin Dağılımı

En	n	%
8.5	1	1.8
9	2	3.6
9.5	3	5.4
10	10	18.1
10.5	10	18.1
11.5	11	20
12	4	7.2
12.5	10	18.1
13.5	3	5.4
14.5	1	1.8
Toplam	55	100.00
Aritmetik Ortalama	11.33	

Tablo 4.1.4.1.'de yörede üretilen çorapların eninin 8,5 cm ile 14, cm arasında değiştiği görülmektedir. Çorapların ortalama en değeri ise 11,33'dür.

Tablo 4.1.4.2. Cizre İlçesi El Örgüsü Çorapların Boy Ölçümlerinin Dağılımı

Boy (cm)	n	%
23.5	2	3.6
24	1	1.8
24.5	1	1.8
25	1	1.8
26	1	1.8
26.5	1	1.8
28	2	3.6
28.5	3	5.4
29	1	1.8
29.5	3	5.4
30	2	3.6
30.5	2	3.6
31.5	1	1.8
32	3	5.4
32.5	1	1.8
33	1	1.8
34	1	1.8
34.5	2	3.6
36	2	3.6
36.5	1	1.8
37	1	1.8
38	3	5.4
39	2	3.6
40	2	3.6
40.5	2	3.6
41	2	3.6
41.5	1	1.8
42	2	3.6
42.5	3	5.4
43.5	4	7.2
46	1	1.8
Toplam	55	100.00
Aritmetik Ortalama	34.77	

Tablo 4.1.4.2' de yörede üretilen çorapların boylarının 23 cm ile 46 cm arasında değiştiği görülmektedir. Çorapların ortalama boy değeri ise 34.77'dir.

Tablo 4.1.4.3. Cizre İlçesi El Örgüsü Çorapların Burun Yüksekliği Ölçümlerinin Dağılımı

Burun Yüksekliği (cm)	n	%
3	1	1.8
3.5	9	16.3
4	13	23.6
4.5	23	41.8
5	7	12.7
5.5	2	3.6
Toplam	55	100.00
Aritmetik Ortalama	4.29	

Tablo 4.1.4.3'te yörede üretilen çorapların burun yüksekliği ölçümleri 3 cm ile 5 cm arasında değiştiği görülmektedir. Çorapların ortalama burun yüksekliği değeri ise 4.29'dur.

Tablo 4.1.4.4. Cizre İlçesi El Örgüsü Çorapların Burun Genişliği Ölçümlerinin Dağılımı

Burun Genişliği (cm)	n	%
6.5	2	3.6
7	5	9.0
7.5	15	27.2
8	7	12.7
8.5	14	25.4
9	5	9.0
9.5	7	12.7
Toplam	55	100.00
Aritmetik Ortalama	8.12	

Tablo 4.1.4.4' te yörede üretilen çorapların burun genişliği 6 ile 9 cm arasında değiştiği görülmektedir. Çorapların ortalama burun genişliği değeri ise 8.12' dir.

Tablo 4.1.4.5. Cizre İlçesi El Örgüsü Çorapların Topuk Yüksekliği Ölçümlerinin Dağılımı

Topuk Yüksekliği (cm)	n	%
3.5	2	3.6
4.5	18	32.7
5	9	16.3
5.5	19	34.5
6	2	3.6
6.5	5	9.0
Toplam	55	100.00
Aritmetik Ortalama	5.11	

Tablo 4.1.4.5’ te yörede üretilen çorapların topuk yüksekliği 3 ile 6 cm arasında değiştiği görülmektedir. Çorapların ortalama topuk yüksekliği değeri ise 5.11’dir.

Tablo 4.1.4.6. Cizre İlçesi El Örgüsü Çorapların Topuk Genişliği Ölçümlerinin Dağılımı

Topuk Genişliği (cm)	n	%
6	1	1.8
6.5	1	1.8
7.5	9	16.3
8	4	7.2
8.5	16	29.0
9	12	21.8
9.5	9	16.3
10	3	5.4
Toplam	55	100.00
Aritmetik Ortalama	8.57	

Tablo 4.1.4.6’da yörede üretilen çorapların topuk genişliği 6 ile 10 cm arasında değiştiği görülmektedir. Çorapların ortalama topuk genişliği değeri ise 8.57’dir.

4.1.5. Cizre ilçesi el örgüsü çorapların renk, motif ve desen özellikleri

Cizre yöresinde eskiden örülmüş olan çoraplarda daha çok sadelik ön plandadır. Yörede eski çoraplara bakıldığında renkleri genellikle beyaz, krem, kahverengi ve siyahtır. Bunun en büyük nedeni eskiden yörede tekstilin yeteri kadar ilerlememiş olması ve iplikleri yöredeki kadınların kendisinin elde etmesi. Cizre ilçesinde yörede bulunan bazı bitkilerden ev hanımları doğal renkler ve boyalar elde etmiş, ipliklerini bu yöntemle bazıları renklendirmiştir. Ancak belli bir tarif ve miktar bilinmediğinden bir kere yapılıp bulunan rengin aynısının yapılması mümkün olmamıştır.

Çok eskiden kullanılan bu iplikler doğal boyama yöntemiyle renklendirilirken maalesef yörede bu yöntem günümüze kadar gelmemiştir. Kullanılan bitkiler çok eski zamanlarda kullanıldığından dolayı yöredeki hangi bitkilerden faydalandığı bilinmemektedir. Bu durumdan dolayı bazı eski çoraplarda ufak tefek renk farklılıklar görülmüştür. Yörede eski çoraplarda renkler kısıtlıyken genellikle beyaz, krem, kahverengi, siyah gibi renkler kullanılmışken yeni çoraplarda renk seçenekleri artmış turuncu, kırmızı, mavi, pembe, açık pembe, yeşil, siyah, sarı, bordo gibi renkler kullanılmıştır. Ve yörede günümüzde hazır iplikler tercih edilip kullanılmıştır.

El sanatlarımızın zenginliklerinden olan motifler günümüzde birçok el sanatımızın gözbebeği haline gelmiştir. Motifler yöreden yöreye hem anlamca hem de farklı stilize edilmiş şekillerle karşımıza çıkmaktadır. Bizim için aynı zamanda bir dil haline gelmiş olan motifler el sanatlarımızın süslemesinde önemli bir role sahiptir. Halı, kilim, cicim, kalemişi, seccade, çorap ve patik gibi el sanatlarımızda da motifler kullanılmaktadır. Birçok motif yöreden yöreye farklı anlamlar taşıırken bazı birbirlerine yakın yörelerde de benzerlikler ya da aynı anlamı taşıyan motifler görülür. Motifler anlam yüklü sembollerdir. Hayatımızda yaşadığımız duyguları, düşünceleri yansıttığımız, ruhumuzu etkileyen olayları aktardığımız motifler Türk süsleme sanatında oldukça önemli bir geçmişe ve yere sahiptir. Motiflerin belli bir düzen ve estetik görünüme sahip olması için kompozisyon düzeninde olması gereklidir. Kompozisyon motiflerin düzenli dağılımını, serbest dağılımını veya eşit dağılımını bir bütün olacak ve göze en hoş gelecek şekilde yerleştirmesini sağlayan düzen ve estetik görünümü oluşturur. Birçok yörede çorap örücülüğünde ele alınan teknikler kısıtlı olmakta, ancak şekil yönünden daha çok çeşit olduğunu söylemek mümkündür. Figürlü, sembolik, bitkisel ve geometrik motiflerin başka sanat dallarına da katkısı oldukça yüksektir ve farklı sanat dallarında kullanımı görülmektedir(Akpınarlı,1997:160). Aynı zamanda çorap örücülüğünde evlenme, doğum

ve ölüm gibi zaman dilimlerini yaşamın başlangıç ve bitişini, doğada var olan olayları bitkiler ve hayvanlar gibi canlıları sembollerle ele alarak yansıtmışlardır (Akınarlı,1997:160).

Her yörede farklılık gösteren ve kendine has isim ya da anlamları olan motifler hayatımızın içinde var olan canlı veya cansız varlıkları stilize ederek sembolleştirip el sanatlarımızda kullandığımız süslemelerde vazgeçilmez bir yere gelmiştir. Cizre yöresinde de çorap örücülüğünde kullanılan motif ve kompozisyonlarda çorapları her açıdan tamamlayan onlara estetik bir görünüm sağlayan önemli unsurlar olmuştur. Yörede kullanılan motiflerin hemen hemen birçoğunun ismi ve görünümü diğer yörelere göre farklılık gösterir.

Çav(göz) motifi: Nazara karşı koruduğuna inanılır. Korunma motiflerinden biridir.

Gul (gül) motifi: Duyguları ve sevgiyi ifade eder.

Gulhirik (küçük çiçekler) motifi: Küçük çiçeklerin bir araya gelmesiyle oluşturulan bir motiftir. Sevgiyi, beraberliği ve birliği ifade eder.

Berg (yaprak) motifi: Doğayı ve güzellikleri temsil eder.

Dipişk (akrep) motifi: Korunma motiflerinden biridir. Ölümü simgeler.

Mor (yılan) motifi: Yörede birçok el sanatları alanında kullanılır. Koruduğuna inanılır ve yılan deseninin bulunduğu evlere yılanın girmeyeceği inanılır, girse dahi zarar vermeyeceğine inanılır.

Guhar (küpe) motifi: Evliliği temsil eder. Evlenmek isteyen genç kızlar yaptıkları çoraplara örer.

Sterk (yıldız) motifi: Doğurganlığı ve üretkenliği ifade eder.

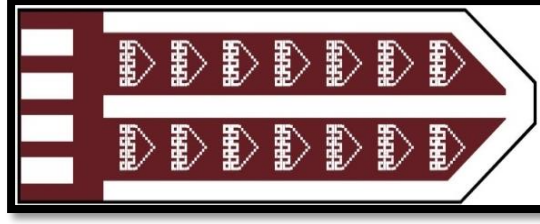
Dar (ağaç) motifi: Bereket, birlik, aile, yaşam ve sonsuzluğu simgeler.

Nivişti (muska) motifi: Nazara ve sihirlere karşı korunmak için yapılmıştır. Tehlikeli olaylardan koruyacağına inanılmıştır.

Pelçım (asma yaprağı) motifi: Yörede doğayı ve bereketi simgelediğine inanılır.

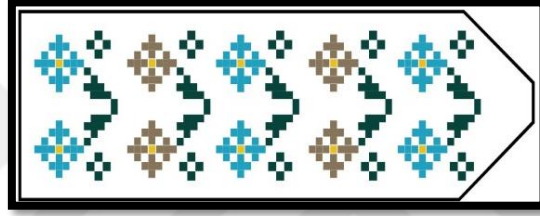
Zinciruk (zencerek) motifi: Yörede çorap kenarlarında süsleme amacıyla kullanılır.

Aşağıda yörede örülen çoraplardan örnekler verilmiştir.

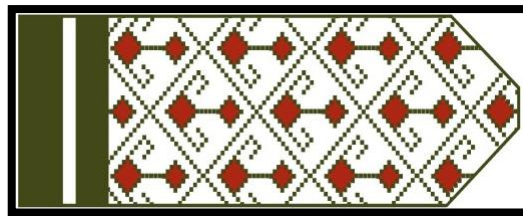
Şekil 4.1.5.1. *Namaz çorabı (Çizim) (Şah mah.-Cizre/Şükran Saçan)*

Şekil 4. 1.5.1. de verilen çorap bir namaz çorabıdır. Beyaz ve bordo olmak üzere iki renkli örülmüştür. Beş şiş kullanılarak örülen çorapta düz örgü tekniği kullanılmıştır. Çorapta guhar (küpe) motifi yer almaktadır. Çorap beyaz bir çizgi ile ikiye ayrılmıştır her iki yanında guhar (küpe) motifi simetrik bir şekilde sıralanmıştır. Başlık kısmında ise bordo renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

Şekil 4.1.5. 2. *Gelin (çeyiz) çorabı (Çizim) (Gürsü Köyü.-Cizre/Bese Gökalp)*

Şekil 4.1.5.2'de verilen çorap bir gelin (çeyiz) çorabıdır. Beyaz, yeşil, kahverengi, sarı ve mavi olmak üzere beş renkle örülmüştür. Beş şiş kullanılarak örülen çorapta düz ve lastik örgü tekniği örülmüştür. Deseni ise nakış tekniği ile sonradan üzerine iğne ile yapılmıştır. Bu teknik yörede *romanişi tekniği* olarak bilinmektedir. Çorap çiçek ve belg (yaprak) motifleri ile burundan başlık kısmına kadar devam etmiştir, bu motiflerin iki yanında da yer alan çiharlibik motifleri sıralanmıştır. Başlık kısmı lastik örgü ile tamamlanmıştır

Şekil 4.1.5.3. *Günlük çorap (Çizim) (Cudi mah.-Cizre/Emine ŞAN)*

Şekil 4.1.5.3'de verilen çorap bir günlük çoraptır. Beyaz, yeşil ve kırmızı olmak üzere üç renkle örülmüştür. Beş şiş kullanılarak örülen çorap düz örgü tekniği örülmüştür. Burun kısmından başlayan sıtırılbaron (koçboynuzu) motifi çorabın tam ortasından

simetrik bir şekilde başlık kısmına kadar devam etmiştir. Başlık kısmında ise beyaz renkli düz yatay çizgi kullanılmıştır.

4.1.6. Cizre ilçesi geleneksel çorap örücülüğü ve günümüz çorap örücülüğü arasındaki farklar

Cizre ilçesi çorap örücülüğünde eski geleneksel çorapların önemi oldukça büyüktür. Eskiden günümüze kadar ulaşmış olan, eski geleneksel çoraplar nadiren de olsa halen günümüzde bazı evlerde bulunmaktadır. Kimi eskiden kalan bir hatıra olarak saklar, kimi de halen kullanır. Eski geleneksel çorapların günümüzde örülmemesinin sebeplerinden biri yeni günümüz çorapların modellerinin yapılması ve unutulmaya yüz tutmuş eskiden kullanılan motif ve tekniklerin artık kullanımının azalması ve bilinmemesidir. Yörede bulunan eski geleneksel çoraplar sade bir görünüme sahiptir. Genellikle ya tek ya da iki renk kullanılmıştır. Motiflerin daha çok burun kısmında örüldüğü görülmüştür. Bu çorap modellerine ‘taqi’ ve ‘domeyi’ ismi verilir. Yeni günümüz çoraplarda bu modeli görmek pek mümkün değildir. Cizre ilçesi çorap örücülüğünde yeni günümüz çoraplar ise eski çoraplara oranla daha yaygındır. Günümüzde daha çok tercih edilir ve daha çok kullanılır. Yeni günümüz çoraplarda motif renk ve kompozisyon özellikleri zengindir. Birçok farklı motif kullanılmıştır. Hemen hemen her renkten çorap bulunmaktadır. Yapımında sentetik iplik tercih edilmiştir. Kompozisyonunda simetri, serpme ve serbest kompozisyon görülmüştür. Topuk kısmında verev, düz çizgi ve karelerle şekillendirilmiştir. Çorabı başlık kısmında hemen hemen bütün çoraplarda çizgiyle şekillendirilmiş ve bitirilmiştir. Taban ve konç kısmı ya topuk kısmıyla birebir yapılmış ya da zemindeki desenle aynı motif örülmüştür. Günümüze birçok ev hanımı halen örmektedir. Kimi çeyiz için, kimi hediyelik eşya olarak vermek için kimi de evin ekonomisine destek vermek için örüp satmaktadır. Cizre ilçesi çorap örücülüğünde yörede yapılan araştırmalar sonucu çorapların iki gruba ayrıldığını görüyoruz. Yeni günümüz çoraplar ve eski geleneksel çoraplar. Yeni günümüz çoraplar ve eski geleneksel çoraplar arasındaki farklar ve benzerlikler oldukça göz önündedir ve belirgindir. Yeni günümüz çoraplar gerekse renk gerekse de motif ve kompozisyon açısından daha zengindir. Ancak eski geleneksel çoraplarda renk, motif ve kompozisyon özelliklerinin daha sınırlı olduğu görülmüştür. Eski geleneksel çorapları ve yeni günümüz çorapları karşılaştırdığımızda yeni günümüz çorapların daha renkli ve zengin bir görünüme eski geleneksel çorapların ise daha sade bir görünüme sahip olduğunu görürüz. Yeni günümüz çorapların ön yüzünde motifler bulunurken eski geleneksel

çoraplarda daha çok burun kısmında motifler görülmüştür. Yeni günümüz çoraplarda sentetik iplik kullanılırken eski geleneksel çorapların geneli yün iplikten oluşmuştur. Yeni günümüz çoraplarda topuk kısmında verev, düz çizgi ve kare gibi desenler kullanılmıştır. Eski geleneksel çoraplarda ise zemin kısmıyla aynı renk kalmıştır. Yeni günümüz çoraplarda renk seçeneği çokken eski çoraplarda siyah, beyaz, krem, kahverengi gibi belli başlı renkler kullanılmıştır. Yeni günümüz çoraplar daha çok kompozisyon özelliğine sahipken eski geleneksel çoraplarda daha sade ve sadece burun kısmında kullanılan ve çorabın ön yüzünün tam ortasına örgü tekniği ya da renklerle ufak şekiller verilmiştir. Yöredeki her iki çorap türü de bulunmaktadır. Ancak eski geleneksel çoraplar neredeyse yok denecek kadar az kalmıştır sadece birkaç örnek günümüze kadar ulaşmıştır. Yerini yeni günümüz çorapları almıştır.

4.1.7. Cizre ilçesi geleneksel çorap örücülüğünün kullanım amaçlarına göre sınıflandırılması

El sanatlarımızda önemli bir yere sahip olan çorap örücülüğünün geçmişi çok eskilere dayanmaktadır. Eski zamanlardan günümüze kadar gelen el sanatlarımızdan çorap örücülüğü birçok değişikliğe uğramıştır. Yöreden yöreye farklı modellere sahip olan çorap örücülüğü aynı zamanda farklı alanlarda kullanılmıştır. Cizre yöresinde de birçok yörede olduğu gibi eskiden çoraplara isimler verilirdi. Asker çorabı, gelin çorabı çoban çorabı, yol çorabı, namazlık çorap, kadın çorapları, çocuk çorapları ve günlük çorap gibi birçok isim verilirdi. Cizre yöresinde de eskiden günümüze kadar gelmiş olan çoraplar daha çok gelin (çeyiz) çorapları, namazlık çoraplar ve günlük çoraplar olarak kendi aralarında ayrılmışlardır. Çok eski zamanlarda asker çorapları, yolcu çorapları, çoban çorapları gibi çoraplarda örülürdü. Fakat artık günümüzde bu çoraplar örülmemektedir. Eskiden erkek çorapları ve çocuk çorapları yapılırdı. Günümüzde ise oldukça yapımı azalmış hatta neredeyse hiç yapılmamakta. Yöredeki gelin (çeyiz) çorabı genellikle yeni evlenen ya da evlenecek olan genç kızlar için örülür, bohçasına koyulur. Yaklaşık 10/15 çift çorap bohçasında bulunur. Gelin bunların bazısını damat tarafına hediye eder bazılarını da kendisine kaldırır. Gelin çoraplarının geneli simli ve yeni motiflerden oluşur. Namazlık çoraplarda çeyizlik çoraplar gibi yeni kullanılan motiflerden oluşur, kısmen onlardan daha sadedir. Hemen hemen yöredeki her evin seccadesinde namazlık çorap bulunur. Günlük çoraplar daha çok kış ayları için örülür. Diğer çoraplardan çok az daha kısadır. Sentetik kalın ipliklerle örüldüğünden yaz ayları için pek uygun değildir.

4.1.7.1. Gelin (eyiz) orapları

Cizre ilçesi çorap örücülüğünde en önemli alanlardan biride gelin (eyiz) oraplarıdır. Bu çalışmada 21 adet gelin (eyiz) orabı incelenmiştir. Yıllar yılı bir gelenek haline gelmiş olan gelin (eyiz) orapları yöredeki her genç kızıın eyizinde mutlaka bulunması gerekir. Uzun yıllardır bir gelenek haline gelmiş olan gelin (eyiz) orapları yöredeki her genç kızıın eyizinde yaklaşık 10/15 çift olarak mutlaka bulunmaktadır. Gelinin eyizinde bulunan çorapların bazıısı geline bazıısı da damat tarafına hediye olarak verilmesi için konur. Gelin orabının en önemli özelliklerinden biri ise genellikle simli iplik kullanılmasıdır. Kullanılan motifler genellikle korunma, nazar ve sevgiyi ifade eden motiflerdir. Gelin oraplarında daha çok göz (aw) motifi, kalp (dıl) motifi, gulhirik (kk çiçekler) motifi gibi güzel anlamları olan korumaya ve nazara yönelik motifler genellikle tercih edilmiştir.

şekil 4.1.7.1. Gelin (eyiz) orabı

4.1.7.2. Namaz orabı

Cizre yöresinin geneli şafii mezhebinden oldukları için seccadelerinde mutlaka çorap olması gerekir. Namazlık oraplarda yöredeki kadınlar tarafından örülür. Bu çalışmada 21 adet namaz çorabı incelenmiştir. Gelin orabın oranla daha sade bir görünüşe sahiptir. Günlük oraplara oranla biraz daha uzundur. Hemen hemen her renkten örülür. oraplarda kullanılan motifler de yine daha çok korunma ve inanişı temsil eden motifler kullanılmıştır. Ancak diğerk motiflere de yer verilmiş ve kullanıldığı görülmüştür.

Şekil 4.1.7.2. Namaz çorabı

4.1.7.3. Günlük çoraplar

El sanatlarımızdan olan çorap örücülüğü birçok yörede halen örülmektedir. Cizre yöresinde örülen çoraplar arasında günlük olarak giyilenlerde mevcuttur. Bu çalışmada 13 adet günlük çorap incelenmiştir. Ancak yörede yaz aylarının sıcaklığından dolayı daha çok kış aylarında tercih edilir, yazın giyilmez. Günlük çoraplar gelin çorapları ve namazlık çoraplardan birkaç cm daha kısadır. Günlük çoraplarda bitkisel, geometrik, sembolik her türlü motif örnekleri örülür ve her türlü renk kullanılır. Kompozisyon özellikleri de diğer çoraplarla aynıdır.

Şekil 4.1.7.3. Günlük çorap

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Kültürel değerimizi yansıtan büyük önem taşıyan el sanatlarımızdan biri de örücülüktür. El sanatları ile sanat değeri yüksek, toplumun kültürünü, geleneğini, göreneğini yansıtan ürünler ortaya konulmaktadır. Üretilen ürünler geleneğin yaşatılmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında bir köprü görevi görmektedir. Bu bağlamda toplumların varlığını sürdürebilmesi, el sanatlarının varlığını sürdürebilmesi ile ilişkilidir. El sanatlarının geçmişle bağını koparmadan, bünyesinde geçmişin izlerini taşıyarak ve beraberinde de çağın gereklerine ayak uydurarak üretimi devam ettirilmelidir. Ancak bu şekilde kültürel misyonunu sürdürebilir. Bu amaçla yöresel her bir el sanatının çağın gerisinde kalarak yok olmasını önlemek üzere çeşitli destekleme çalışmaları hayata geçirilmelidir. Bu çalışmaların başında araştırma ve belgeleme çalışmaları ilk sırada yer almalıdır. Araştırma ve belgeleme çalışmaları bazı el sanatları için yeniden canlandırmasına bazıları için ise sürdürülebilirliğinin sağlanmasına ışık tutacaktır. Cizre yöresinde çorap örücülüğü bugün devam eden el sanatlarından biridir. Araştırma 5 bölümden oluşmuştur.

Birinci bölümde giriş yapılmış araştırmanın problemi, amacı ve önemi, sınırlılıkları, varsayımlar ve tanımlara yer verilmiştir. İkinci bölümde kavramsal ve kuramsal açıklamalar ve konuyla ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracı ve verilerin analizine yer verilmiştir. Dördüncü bölümde bulgulara yer verilmiş, Cizre ilçesi çorap örücülüğü, çorap örücülüğünde kullanılan hammadde ve diğer gereçler, çorap örücülüğünde kullanılan araçlar, çorap aşamaları, çorap örücülüğü örme uygulamaları (teknikleri), el örgüsü çorapların renk, motif ve desen özellikleri, geleneksel çorap örücülüğü ve günümüz çorap örücülüğü arasındaki farklar, geleneksel çorap örücülüğünün kullanım amacına göre sınıflandırılması ve bununla birlikte üç alt başlıktan oluşmuştur. Beşinci bölümde ise sonuç- tartışma, öneriler, kaynakça ve eklere yer verilmiştir.

Araştırmada örücülük hakkındaki genel bilgiler, çorap örücülüğünün genel özellikleri, teknikleri, kullanılan araç-gereçler ve Cizre ilçesi çorap örücülüğü hakkında; motif, teknik, desen, renk, araç-gereç, düzenleyim ve kullanım alanları incelenmiştir. Bu amaçla yörede çorap ören bireylerle sözlü görüşme yapılmış, Cizre ilçesi çorap örücülüğü hakkında ayrıntılı bilgiler edinilmiştir. Bireylerle yapılan görüşmede bireylerin eğitim

düzeyleri, yaşları, meslekleri, ne zamandan beri çorap ördükleri ve el örgüsü çoraplarla ilgili sorulara yer verilmiştir. Görüşme sonucunda edinilen bilgiler sonucu genç kadınlardan ziyade orta yaş ve yaşlı kadınların çorap ördüğü gözlemlenmiştir. Örgü örenlerin genelinin eğitim durumlarının ilkökul mezunu olduğu sonucuna varılmıştır. Çorap ören bireylerin genelinin aile bireylerinden ve komşularından öğrendikleri sonucuna varılmıştır. Yörede el örgüsü çoraplar motif, teknik, renk, malzeme, araç-gereç, düzenleyim ve desenler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yöredeki çorapların 3 farklı alanda örüldüğü gözlemlendi. Namaz çorabı, gelin (çeyiz) çorabı ve günlük çorap olarak 3 alan hakkında ayrıntılı bilgiler alındı. Yörede her 3 alanda da halen el örgüsü çoraplar örülmemektedir. Yörede çorap örücülüğünde kullanılan gerekli malzemeler sentetik iplik, şiş, tığ gibi araç-gereçlerden oluşmaktadır. Aynı zamanda yöredeki çoraplar eski geleneksel çorap ve yeni günümüz çorapları olarak ikiye ayrılmaktadır. Eski geleneksel çoraplara çok yer verilmediği, teknik, desen, düzenleyim ve motiflerin değiştiğini artık neredeyse eski geleneksel çorapların hiç yapılmadığını söylemek mümkündür. Yerini yeni günümüz çorapları almış ve eski geleneksel çoraplardan neredeyse hiç etkilenmemiş yeni motif, desen ve düzenleyim kullanmıştır. Eski geleneksel çorapların teknik açıdan daha zengin olduğu, yeni günümüz çorapların ise teknik açıdan sınırlı olduğu sonucuna varılmıştır. Eski geleneksel çoraplarda renk, düzenleyim, desen ve motiflerde sınırlıyken yeni günümüz çoraplarında renk, motif, desen ve düzenleyim daha zengin olduğu gözlemlenmiştir. Yörede el örgüsü çorapların eskiye oranla azaldığı, teknik konusunda eski geleneksel el örgüsü çoraplardan faydalanamadıkları ve teknikte sınırlı kaldıkları, çorap öğretici kişilerin sayıları azaldığından artık el örgüsü çorap ören bireylerin sayılarında ciddi bir azalma olduğu görülmüştür. Bu durum ise yöredeki el örgüsü çorapların eski geleneksellikten uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Yörede eskiye oranla el örgüsü çoraplar gereken ilgiyi görmemektedir.

5.2.ÖNERİLER

El örgüsü çorapların gelecek kuşaklara aktarılması ve yaşatılması için eğitim kurumlarının birçoğunda gerekli kurslar açılmalı ve yöreye ait el örgüsü çoraplarda kullanılan motif, teknik ve düzenleyim bozulmadan özünü kaybetmeden farklı alanlarda kullanılabilir. Süs olarak duvarlarda, formu bozulmadan çanta, cüzdan gibi alanlarda uygulanabilir. Küçükü büyüklü boyutlarda anahtarlık, araba süsü, çantaların fermuar kısmında ve daha birçok alanda değerlendirilebilir. Üniversitelerde el örgüsü çoraplarla ilgili daha fazla araştırma yapılmalı eski kültürel değerlerimizden biri olan çorap örücülüğünün kaybolmaması sağlanmalıdır, bu alanlarda yapılan çalışmalar belgelenmeli ve literatüre kazandırılmalıdır. Toplum tarafından el sanatlarımızın daha çok tanınıp benimsenmesi için gerekli ilgi ve alakanın itinayla verilmesi, koşulların sağlanması, çalışmaların yapılması ve el sanatlarına karşı teşvik attırılması gereklidir.

KAYNAKÇA

- Akpınarlı, H.F. (1995). *El örgüsü çorapların teknik desen renk ve kullanım özellikleri*, Doktora Tezi, s.4, Ankara.
- Akpınarlı, H.F.(1997). *Geleneksel el örgüsü çoraplardan çağdaş yaklaşımlar*, Türkiye'de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyum Bildirileri, 14.
- Akpınarlı, H.F., Ortaç, S.H. (2008). *Sivas El Örgüsü Çorapların Motif Ve Kompozisyon Özellikleri*, Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyum Bildirileri, 27-30 Ekim, s.640, Sivas.
- Akpınarlı, F. (2022). *Doğu Anadolu Bölgesi Geleneksel Çorap Örucülüğünde Motif Özellikleri*, Hars Akademi,5, Aydın Uğurlu Ve Geleneksel Sanatlar Özel Sayısı, 17-25.
- Arslan Kalay, H.(2017). *Bir Kültürel Mirasın Varlığı Olarak Gevaş İlçesinde Geleneksel Çorap Örucülüğü*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.6, Van.
- Arslan,P., Akpınarlı, H.F.(2020).*Karadeniz Çalıklı Teknikli Çorapların Tasarım Özellikleri*, İdil Dergisi, 65, 165-177. Doi.7816/idil-09-65-15.
- Bağcı,V.(2018).*Örme Tasarımında El Örgüsü Çorap Motiflerinin Uygulanması*, DOI:10.7816/İdil-07-49-10.
- Balkanal, Z.(2016). *Ankara İli Polatlı Yöresi El Örgüsü Çoraplar*, Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, Ankara.
- Barışta, Ö.H. (1986). *Türk El Sanatları El Örgüsü Çoraplar*, Dergipark, Erdem 2(6), 867-886, Ankara.
- Barutçu, F.İ. (2000). *Bitlis ili çorap örücülüğünün teknik, araç, gereç ve motif yönünden incelenmesi üzerine bir araştırma*, Ankara.
- Çaylı, G.(2016). *Isparta İli Elele Derneği Kültür Evindeki El Örgüsü Patikler Ve Çoraplar*,Kalemişi,4(8), 59-96, Isparta.
- Çerkez, M.(1995). *Isparta Müzesi'nde bulunan el örgüsü çoraplar*, Ankara.
- Çolak, A., Çolak, M.D.,(2020). *Karapınar İlçesi Geleneksel Çorap Örucülüğü*, Folklor Akademi Dergisi, 3(4), s.242, Konya.
- Ertürk, N., Varol,E.(2016). *Geleneksel Türk El Sanatlarında Çorap Örucülüğü: Eskişehir Çifteler İlçesi Örneği*, Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi, 11(21), 75-88, Eskişehir.
- Gören,Ç.S.(2015).*Tekirdağ İli Çorlu İlçesi El Örgüsü Patik Ve Çorap Örucülüğü*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Güler,M., Akpınarlı,H.F., Ortaç, H.S., Büyükyazıcı,M., Erkaplan, E. Ve Kurt, G. (2010). *Hemşin Çamlıhemşin El Örgüsü Çoraplar*, Ankara.
- Gültekin Önder, D. (2014). *Isparta İlinde Yaşayan El Sanatları*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, s.91, Isparta.
- Gürcüm, B.H., Çiftçi, A.(2017). *Kayseri El Örgüsü Çorapları Üzerine Etnografik bir Araştırma*, Akademik Sanat 2 (4), 10-29.
- Gürcüm, B.H, Yıldırım, R.(2018). *Adıyaman İli Geleneksel El Örgüsü Patikler Üzerine Etnografik Bir Araştırma*, İdil Dergisi, doi:10,7816/idil-07-44-06.

- Kaynar, H.(2017).*Sanat Olmayan Kültürel Miraslardan El Örgüsü Çoraplar: Gölova Yöresi Örneği*, Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, 10 (19). ISSN 1308-298, Sivas.
- Kılıçarslan, H., Ölmez, F.H., Etikan, S. (2020). *Kırşehir Yöresi El Örgüsü Çorapları: Günümüz Örnekleri*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.28,
- Konuk,D. (2021). *Karaman İli Çoğlu Mahallesi Örgü Çorapları*. Sanat Dergisi.(38), 422-441, Araştırma Makalesi, DOI:http://doi.org/10.47571/atounigsfd.970882.
- Küçükaytan, Ş. (1992). *Konya Müzelerinde ve Evlerinde bulunan el örgüsü çoraplar ve eldivenler*, Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi, s.1, Konya.
- Köklü, V. (1997). *Çankırı ili Kızılırmak ilçesine ait birkaç köyde bulunabilen el örgüsü çorap örnekleri ve yeni tasarımlar*, Ankara.
- Ölmez, F.N., Etikan, S. (2008). *Kavramsal Açından El Sanatları Sorunsalı*, Ulusal El Sanatları Sempozyumu, Gazi Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları-1, s.369-383, Ankara.
- Öztürk, İ.(2005).*Türk El Sanatlarının Günümüzdeki Durumu*, Sanat Dergisi,s.71.
- Özkahveci, G.(2001).*Kastamonu İli Merkez El Örgüsü Patik Motiflerinin Giysi Tasarımlarının Uygulanması*. Yayınlanmış, Sanatta Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Saban, S., Güneş, H. (2013). *Tarih ve medeniyet bağlamında Cizre*, Şırnak Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi.
- Süğertin, Ş. (1987). *Ayaş İlçesinde Çorap Örucülüğü*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, s.28, Ankara.
- Veziroğlu, M.(2018). *El Örgüsü Çoraplar Konusunda Yapılan Araştırmaların Bir Arada Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

Kaynak Kişiler

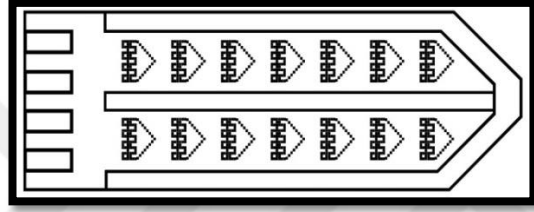
- Ayşe IŞIKÇI, Ev Hanımı 67 Yaşında, Sözlü Görüşme, Cizre, 2022
- Berivan GÖKALP, Ev Hanımı 57 Yaşında, Sözlü Görüşme, Cizre, 2022
- Emine ŞAN, Ev Hanımı 40 yaşında, Sözlü Görüşme, Cizre, 2022
- Gülsüm GÖKALP, Ev Hanımı 41 Yaşında, Sözlü Görüşme, Cizre, 2022
- Rukiye ÇİÇEK, Ev Hanımı 61 Yaşında, Sözlü Görüşme, Cizre, 2022
- Suzan DEMİR, Ev Hanımı 52 Yaşında, Sözlü Görüşme, Cizre, 2022
- Süphiye SAÇAN, Ev Hanımı 63 yaşında, Sözlü Görüşme, Cizre, 2022
- Şükran SAÇAN, Ev Hanımı 47 yaşında, Sözlü Görüşme, Cizre, 2022
- Bese GÖKALP, Ev Hanımı 49 Yaşında, Sözlü Görüşme, Cizre, 2022
- Bahar ARSLAN, Ev Hanımı 45 Yaşında, Sözlü Görüşme, Cizre, 2022

**EK. 1. YÖREDE ÜRETİLEN EL ÖRGÜSÜ
ÇORAPLARA AİT BİLGİ FORMLARI**

BİLGİ FORMU 1

Şekil 1.: Namaz çorabı (Şah mah.-Cizre/Şükran Saçan)

Çizim 1.: Şekil 1'de verilen namaz çorabının çizimi

Ürün çeşiti: Namaz çorabı

Hammadde:

Zeminde: Akrilik iplik

Desende: Akrilik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Bordo

Desende: Beyaz

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 11.5 cm X 36.5 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 7.5 cm

Topuk Yük : 5.5 cm

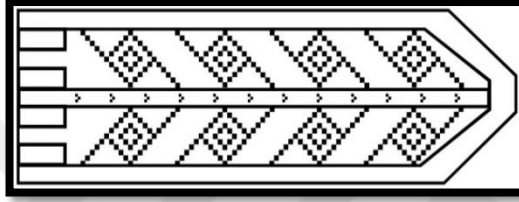
Topuk Gen : 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil 1'de verilen çorap beyaz ve bordo olmak üzere iki renkli örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı beyaz renkli iplik bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan guhar (küpe) motifi (Çizim1.a) simetrik bir şekilde sıralanmıştır. Arka yüzünde de konç kısmında aynı motifler görülmektedir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar beyaz-bordo renkli kare motifler birbirinin üzerine kaydırılmış eksenle sıralanarak yer almaktadır. Başlık kısmında ise bordo renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 2

Şekil 2.: Namaz çorabı (Dicle Mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)

Çizim 2.: Şekil 2'de verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı

Hammadde:

Zeminde: Akrilik iplik

Desende: Akrilik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Yeşil

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy : 10.5 cm X 34.5 cm

Burun Yük : 3.5 cm

Burun Gen : 8 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

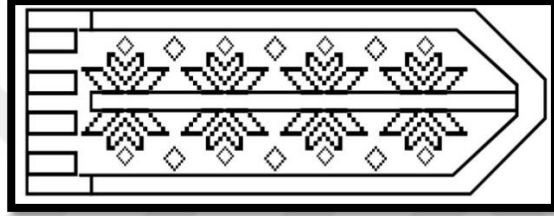
Topuk Gen : 8 cm

Düzenleyim: Şekil 2'de verilen çorap yeşil ve beyaz olmak üzere iki renkli örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı yeşil renkli iplik bir çizgi oluşturarak ikiye ayırmış ve bu çizginin iki yanına yer alan çaw (göz) motifi (Çizim 2.a) simetrik bir şekilde sıralanmıştır. Arka yüzünde de konç kısmında aynı motifler görülmektedir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar yeşil-beyaz renkle örülmüş vevler üst üste sıralanarak yer verilmiştir. Başlık kısmında ise yeşil renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 3

Şekil 3.: Namaz çorabı (Gürsu köyü- Cizre/Suzan DEMİR)

Çizim 3.: Şekil 3'te verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Açık kahve

Desende: Siyah

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10.5 cm X 26.5 cm

Burun Yük : 4 cm

Burun Gen : 8 cm

Topuk Yük : 5.5 cm

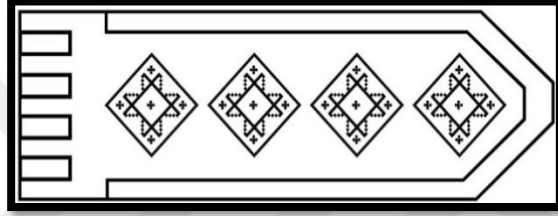
Topuk Gen : 7.5 cm

Düzenleyim: Şekil 3'te verilen çorap açık kahve ve siyah rengi olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde sterk (yıldız) motifi ile başlanmış daha sonra çaw (göz) motifi sterk (yıldız) motifinin kenarlarına yerleştirilmiştir (Çizim3a,3b). Başlık kısmında ise siyah renkli düz yatay çizgi kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 4

Şekil 4.: Namaz çorabı (Dicle. mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)

Çizim 4.: Şekil 4'te verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Turuncu

Desende: Siyah

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 12.5 cm X 29 cm

Burun Yük : 3.5 cm

Burun Gen : 7 cm

Topuk Yük : 5.5 cm

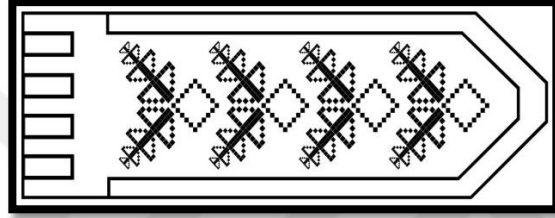
Topuk Gen : 7.5 cm

Düzenleyim : Şekil 4'te verilen çorap turuncu ve kahverengi olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde sterk (yıldız) motifi (Çizim 4a) xaç (haç) motifi kullanılmıştır. Başlık kısmında ise siyah renkli düz dikey çizgiler kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 5

Şekil 5.: Namaz çorabı (Gürsu köyü-Cizre/Suzan DEMİR)

Çizim 5.: Şekil 5'te verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Yeşil

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 12.5 cm X 29.5 cm

Burun Yük: 3.5 cm

Burun Gen: 7.5 cm

Topuk Yük: 5.5 cm

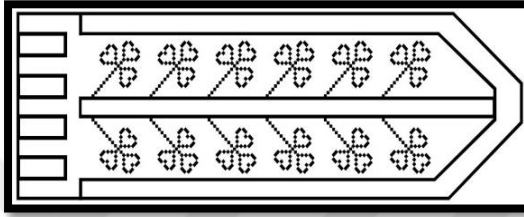
Topuk Gen: 9 cm

Düzenleyim: Şekil 5'te verilen çorap yeşil ve beyaz renkler olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde çav (göz) (Çizim5.a) ve nişi (muska) motifi kullanılmıştır. Çorabın arkasından taban kısmından başlayan vev çizgiler topuk bitimine kadar devam etmiş daha sonra desen devam etmiştir. Başlık kısmında ise yeşil renkli düz yatay çizgi kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 6

Şekil 6.:Namaz çorabı (Şah mah.-Cizre /Şükran SAÇAN)

Çizim 6.:Şekil 6'da verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Bordo

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 11.5 cm X 32 cm

Burun Yük: 4.5 cm

Burun Gen: 8.5 cm

Topuk Yük: 5.5 cm

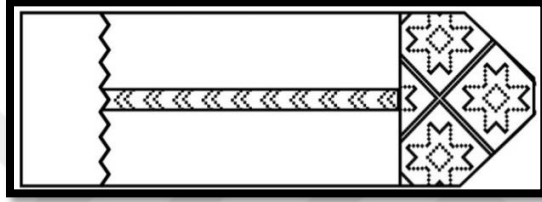
Topuk Gen: 8 cm

Düzenleyim: Şekil 6 'da verilen çorap borda ve beyaz olarak iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı borda renkli iplik bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan Gulçiçek (çiçek) (Çizim6.a) motifi her iki tarafa simetrik bir şekilde örülmüştür. Kenarlarda zinciruk (zencerek) motifi kullanılmıştır. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar beyaz-bordo renkli verev çizgiler sıralanarak yer almaktadır. Başlık kısmında ise bordo renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 7

Şekil 7.:Namaz çorabı (Dicle mah.-Cizre/Berivan GÖKALP).

Çizim 7.:Şekil 7’de verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı (eski model)

Hammadde:

Zeminde: Yün iplik

Desende: Yün iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Mavi, yeşil, kırmızı

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü ve çaprazlama tekniği

Boyutlar

En x Boy: 11. 5 cm X 36.5 cm

Burun Yük : 4 cm

Burun Gen : 8 cm

Topuk Yük : 6.5 cm

Topuk Gen : 9 cm

Düzenleyim: Şekil 7’de verilen çorap beyaz, mavi, yeşil ve kırmızı rengi olmak üzere dört renkle örülmüştür. Çorap düz örgü tekniği ve çaprazlama tekniği ile örülmüştür. Çorabın orta kısmındaki örgüde çaprazlama tekniği kullanılmıştır. (Çizim7.a) Çorap burun kısmında sterk (yıldız) ve çaw (göz) motifi ile başlamış ve burun bitiminde de son bulmuştur.

BİLGİ FORMU 8

Şekil 8.:Namaz çorabı(Dicle mah.-Cizre/Berivan GÖKALP).

Çizim 8.:Şekil 8'de verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı (eski seçik model)

Hammadde:

Zeminde: Yün iplik

Desende: Yün iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: krem

Desende: Siyah, pembe, sarı

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz, çaprazlama, eksilte ve çoğaltma tekniği

Boyutlar

En x Boy: 12.5 cm X 40.5 cm

Burun Yük : 5.5 cm

Burun Gen : 9.5 cm

Topuk Yük : 3.5 cm

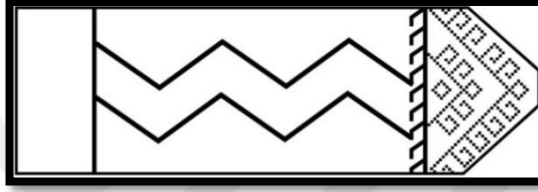
Topuk Gen : 9.5 cm

Düzenleyim: Şekil 8'de verilen çorap siyah, pembe ve sarı rengi olmak üzere üç renkle örülmüştür. Çorapta düz, çaprazlama ve eksiltme arttırma teknikleri kullanılmıştır. Çorabın ortasındaki üç dik çizgide eksiltme ve çoğaltma kullanılmış başlık kısmında da verev şeklinde çaprazlama tekniği kullanılmıştır. (Çizim8.a) Çorabın burun kısmından nişi (muska) motifiyle başlamış burun bitiminde de desen son bulmuştur.

BİLGİ FORMU 9

Şekil 09.:Namaz çorabı(Dicle mah.-Cizre/Gülsüm GÖKALP)

Çizim 9.:Şekil 9'da verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı (eski model)

Hammadde:

Zeminde: Yün iplik

Desende: Yün iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Krem

Desende: Siyah, kırmızı

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü ve ilmek arttırma tekniği

Boyutlar

En x Boy: 13.5 cm X 34.5 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 8.5 cm

Topuk Yük : 5 cm

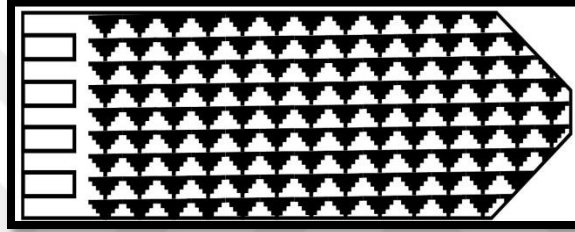
Topuk Gen : 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil 9'da verilen çorap krem, siyah ve kırmızı olmak üzere üç renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ve ilmek arttırma tekniği kullanılmıştır. Çorabın üzerindeki çapraz kabartmalı verev şeklinde ilmek arttırma tekniği uygulanmıştır. Çaw (göz) (Çizim9.a) ve xehrîki (çengel) motifleriyle çoraba başlanmıştır. Çorap deseni burun kısmının sonunda zinciruk (zencerek) motifiyle sonlandırılmıştır.

BİLGİ FORMU 10

Şekil 10.:Namaz çorabı(Şah mah.-Cizre/Süphiye SAÇAN)

Çizim 10.:Şekil 10'da verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı (eski seçik model)

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Mavi

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 12.5 cm X 32 cm

Burun Yük : 4 cm

Burun Gen : 7.5 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

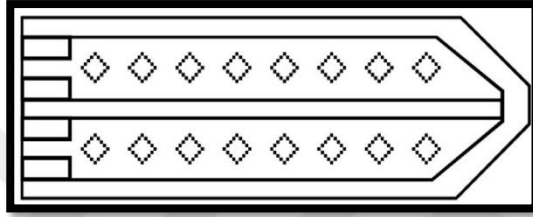
Topuk Gen : 7.5 cm

Düzenleyim : Şekil 10'da verilen çorap mavi ve beyaz olmak üzere iki renkte örülmüştür. Düz örgü tekniği kullanılmıştır. (Çizim10a) Nivîşti (muska) motifi burun kısmından başlayıp başlık kısmına kadar devam etmiştir. Çorabın arka kısmında burundan topuk bitimine kadar verev çizgiler örülmüş devamında desen örülmüştür. Başlık kısmında ise mavi renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 11

Şekil 11.: Namaz çorabı (Konak mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI)

Çizim 11.: Şekil 11'de verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz Çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Pembe

Desende: Yeşil

Örgü Tekniği : Düz örgü

Boyutlar

En x Boy: 14.5 cm X 42 cm

Burun Yük : 5 cm

Burun Gen : 8.5 cm

Topuk Yük : 5 cm

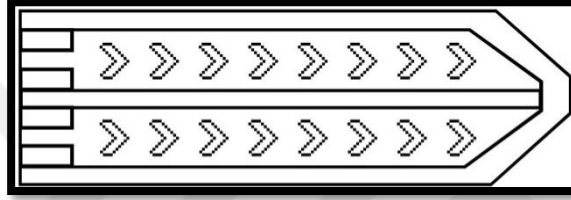
Topuk Gen: 9 cm

Düzenleyim: Şekil 11'de verilen çorap pembe ve yeşil olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı yeşil renkli bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan çaw (göz) (Çizim11a) motifi simetrik bir şekilde sıralanmıştır. Arka yüzünde de konç kısmında aynı motifler görülmektedir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar pembe-yeşil renkli kare motifler birbirinin üzerine kaydırılmış eksenlerde sıralanarak yer almaktadır. Başlık kısmında ise yeşil renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 12

Şekil 12.:Namaz çorabı (Yafes mah.-Cizre/Rukiye ÇİÇEK)

Çizim 12.:Şekil 12'de verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz Çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Pembe

Desende: Yeşil

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 12.5 cm X 40.5 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen: 7.5 cm

Topuk Yük: 4.5 cm

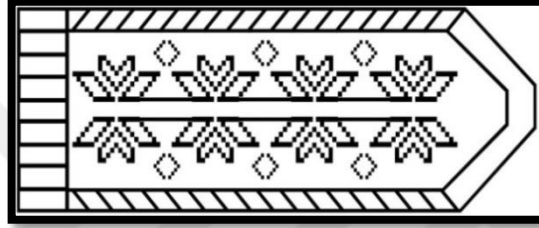
Topuk Gen: 8 cm

Düzenleyim: Şekil 12'de verilen çorap pembe ve yeşil olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı yeşil renkli iplik bir çizgi oluşturarak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan belg (yaprak) (Çizim12a) motifi her iki tarafa simetrik bir şekilde sıralanmıştır. Arka yüzünde de konç kısmında aynı motifler görülmektedir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar pembe-yeşil renkli kare motifler birbirinin üzerine kaydırılmış eksenlerde sıralanarak yer almaktadır. Başlık kısmında ise yeşil renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 13

Şekil 13.:Namaz çorabı(Cudi mah.-Cizre/Emine ŞAN)

Çizim 13.:Şekil13'te verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Siyah

Teknik özellikler: Düz örgü

Boyutlar

En x Boy: 12.5 cm X 38 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 7.5 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

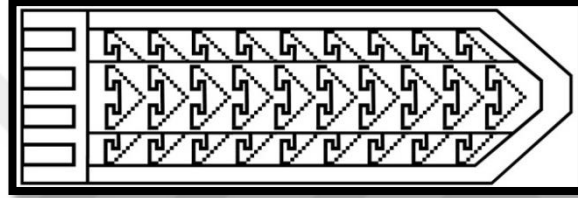
Topuk Gen : 7.5 cm

Düzenleyim: Şekil 13'te verilen çorap siyah ve beyaz olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde sterk (yıldız) (Çizim13a) motifi başlamış başlık kısmına kadar devam etmiştir. . Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar siyah-beyaz renkli kare motifler birbirinin üzerine kaydırılmış eksenlerde sıralanarak yer almaktadır. Başlık kısmında ise yeşil renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 14

Şekil 14.:Namaz çorabı (Gürsu Köyü-Cizre/Bese GÖKALP)

Çizim 14.:Şekil 14'te verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Turuncu

Desende: Siyah

Örgü tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10 cm X 28.5 cm

Burun Yük : 3.5 cm

Burun Gen : 7 cm

Topuk Yük : 4 cm

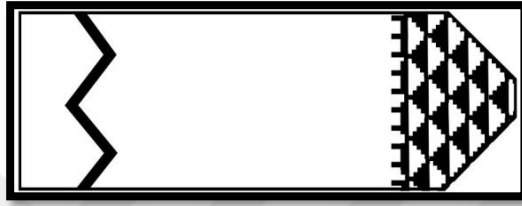
Topuk Gen : 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil 14'te verilen çorap turuncu ve siyah olmak üzere iki renkle örülmüştür. Çorap düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzüne burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde sıtırbaron (koçboynuzu) (Çizim14a) motifi burun kısmından başlamış, başlık kısmına kadar devam etmiştir. Çorabın arka kısmında burun kısmından topuk bitimine kadar verev çizgiler örülmüş daha sonra desen başlık kısmına kadar devam etmiştir. Başlık kısmında ise siyah renkli düz çizgi yatay olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 15

Şekil 15: Namaz çorabı (Dicle mah. - Cizre/Gülsüm GÖKALP)

Çizim 15.: Şekil 15'te verilen namaz çorabı çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı (eski seçik model)

Hammadde:

Zeminde: Yün iplik

Desende: Yün iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Siyah, pembe, yeşil

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü ve eksiltme-arttırma tekniği

Boyutlar

En x Boy: 12.5 cm X 46 cm

Burun Yük : 5.5 cm

Burun Gen : 9.5 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

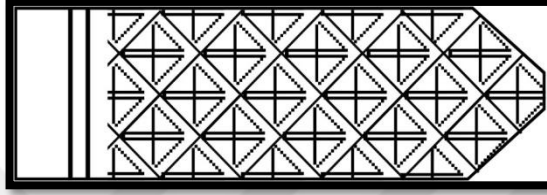
Topuk Gen : 9.5 cm

Düzenleyim: Şekil 15'te verilen çorap beyaz, siyah, pembe ve yeşil olmak üzere dört renkle örülmüştür. Çorap düz örgü tekniği ile eksiltme arttırma tekniğiyle örülmüştür. (Çizim15a,15b) Çorap nişi (muska) motifi ile burun kısmından başlamış ve burun bitiminde son bulmuştur, çaw(göz) motifi çorabın zemin rengiyle çorabın tam ortasında kabartmalı şekilde örülmüştür.

BİLGİ FORMU 16

Şekil 16.: Namaz çorabı(Şah. Mah.-Cizre/Şükran SAÇAN)

Çizim 16.: Şekil 16'da verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Mavi

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 11.5 cm X 43.5 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 8.5 cm

Topuk Yük : 5 cm

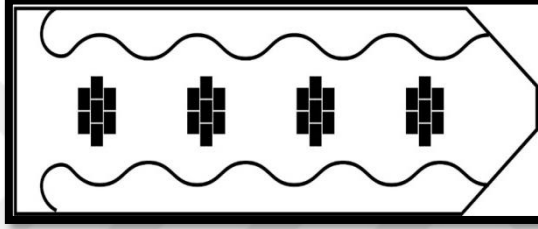
Topuk Gen : 10 cm

Düzenleyim: Şekil 16'da verilen çorap beyaz ve mavi olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde deve gur (kurtağzı) (Çizim16a) motifi ile başlamış başlık kısmına kadar desen devam etmiştir. Çorabın arka kısmında burundan topuk bitimine kadar verev çizgiler örülmüş devamında desen tekrar edilmiştir. Başlık kısmında ise siyah renkli düz yatay çizgi kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 17

Şekil 17.: Namaz Çorabı (Yafes mah.-Cizre/Rukiye ÇİÇEK)

Çizim 17.: Şekil 17 'de verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Açık mavi, kahverengi

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü ve renkli iplikle ekleme tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10.5 cm X 33 cm

Burun Yüksekliği: 5 cm

Burun Geniği: 8 cm

Topuk Yüksekliği: 6 cm

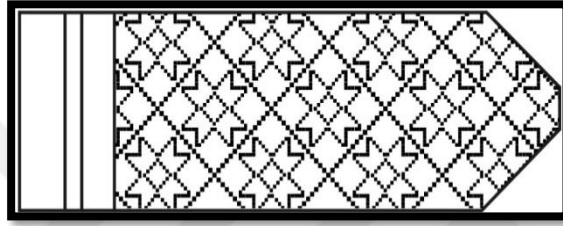
Topuk Geniği: 9.5 cm

Düzenleyim: Şekil 17'de verilen çorap beyaz, açık mavi, kahverengi olarak üç renkle örülmüştür. Çorap düz örgü tekniği ve renkli iplik ekleme tekniği ile örülmüştür. (çizim17a) Romanişi motifi çorabın tam ortasında iplik ekleme tekniğiyle örülmüştür.

BİLGİ FORMU 18

Şekil 18.: Namaz çorabı (Dicle mah. - Cizre/Berivan GÖKALP)

Çizim 18.: Şekil 18'de verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Siyah

Desende: Beyaz, bordo

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10.5 cm X 38 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 8.5 cm

Topuk Yük : 6.5 cm

Topuk Gen : 10 cm

Düzenleyim: Şekil 18'de verilen çorap siyah, beyaz ve bordo renkleri olmak üzere üç renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından tam ortalanmış şekilde sterk (yıldız) (Çizim18a) motifi örülmüştür. Çorabın arka kısmında tabandan topuk bitimine kadar vev çizgiler örülmüş daha sonra desen devam etmiştir. Başlık kısmında ise beyaz renkli düz yatay çizgi kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 19

Şekil 19.: Namaz çorabı (Şah mah.-Cizre/Süphiye SAÇAN)

Çizim 19.: Şekil 19'da verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı

Hammadde:

Zeminde: Yün iplik

Desende: Yün iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Siyah

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10 cm X 42.5

Burun Yük: 4.5 cm

Burun Gen: 7.5 cm

Topuk Yük : 6.5 cm

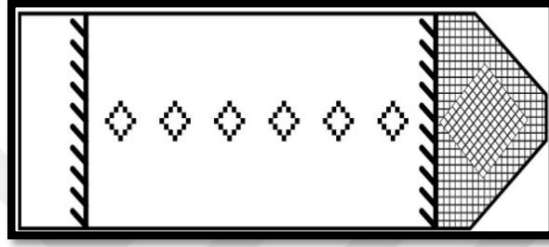
Topuk Gen : 9 cm

Düzenleyim: Şekil19'da verilen çorap beyaz ve siyah olarak iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülmüştür. (Çizim19a) Sıtırılbaron (koçboynuzu) motifi burun kısmının başlangıcında başlamış burun kısmının bitiminde sona ermiştir.

BİLGİ FORMU 20

Şekil 20.: Namaz çorabı (Yafes mah.-Cizre / Rukiye ÇİÇEK)

Çizim 20.: Şekil 20'de verilen namaz çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı

Hammadde:

Zeminde: Yün iplik

Desende: Yün iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Kahverengi

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü, ilmek arttırma ve ilmek eksiltme tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10.5 cm X 40 cm

Burun Yük : 4 cm

Burun Gen : 8.5 cm

Topuk Yük : 6.5 cm

Topuk Gen : 9 cm

Düzenleyim: Şekil 20'de verilen çorap beyaz ve kahverengi olarak iki renkten örülmüştür. Düz örgü, ilmek arttırma ve ilmek eksiltme tekniği ile örülmüştür. Çorap burun kısmından kareli desenle başlamış burun bitimine kadar devam etmiştir.(Çizim20b) Çaw(göz) motifi çorabın tam ortasında başlamış başlık kısmına kadar devam etmiştir. Çorabın arka kısmında burun kısmı verev şeklinde örülmüş topuk kısmından sonra ise desen devam etmiştir.

BİLGİ FORMU 21

Şekil 21.: Namaz çorabı(Dicle mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)

Çizim 21.:Şekil21’de verilen namaz çorabının çizimi

İnceleme Tarihi: 18.10.2022

Ürün Çeşiti: Namaz çorabı

Kullanılan Gereç:

Zeminde: Yün iplik

Desende: Yün iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Siyah

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 11.5 cm X 43.5

Burun Yük : 5 cm

Burun Gen : 9 cm

Topuk Yük : 5.5 cm

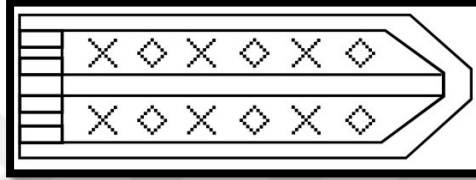
Topuk Gen : 9 cm

Düzenleyim: Şekil21’de verilen çorap beyaz ve siyah olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülmüştür. (Çizim21a) Xehrîki (çengel) motifi burun kısmından başlamış burunun bitiminde sona ermiştir. Çorabın arka kısmında burun kısmının bitimine kadar verev çizgiler örülmüştür.

BİLGİ FORMU 22

Şekil 22.:Gelin (çeyiz) çorabı (Dicle Mah.-Cizre/Gülsüm GÖKALP)

Çizim 22.:Şekil22'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Mor

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 12 cm X 28 cm

Burun Yük: 4.5 cm

Burun Gen : 8 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

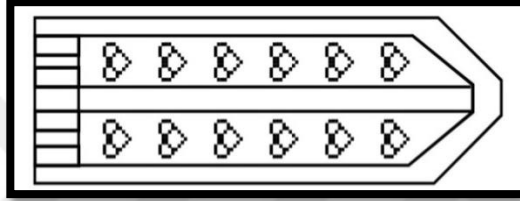
Topuk Gen: 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil 22'de verilen çorap beyaz ve mor olmak üzere iki renkli örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı mor renkli iplikle bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan alana çaw (göz) ve xaç (haç) motifi simetrik bir şekilde sıralanmıştır (Çizim 22a, 22b). Arka yüzünde de konç kısmında aynı motifler görülmektedir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar mor-beyaz renkli verev çizgiler yer almaktadır. Başlık kısmında ise mor renkli düz çizgiler dikey sıralanmaktadır.

BİLGİ FORMU 23

Şekil 23.: Gelin (çeyiz) çorabı (Yafes Mah.-Cizre/Rukiye ÇİÇEK)

Çizim 23.:Şekil23'te verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Kahverengi

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 12.5 cm X 32 cm

Burun Yük : 4 cm

Burun Gen : 7 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

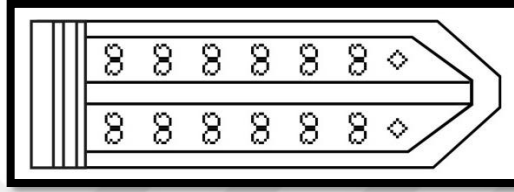
Topuk Gen : 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil 23'te verilen çorap beyaz ve kahverengi olmak üzere iki renkli örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı kahverengi renkli iplikle bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan alana dıl (kalp) motifi simetrik bir şekilde sıralanmıştır (Çizim 23a).Arka yüzünde de konç kısmında aynı motifler görülmektedir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar kahverengi-beyaz renkli kare motifler birbirinin üzerine kaydırılmış eksenlerde sıralanarak yer almaktadır. Başlık kısmında ise kahverengi renkli düz çizgiler dikey görülmektedir.

BİLGİ FORMU 24

Şekil 24.:Gelin (çeyiz) çorabı (Gürsu Köyü-Cizre/Suzan DEMİR)

Çizim 24.:Şekil 24'te verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Kullanılan Gereç

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Mor

Desende: Siyah

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 9.5 cm X 30 cm

Burun Yük : 3 cm

Burun Gen : 7.5 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

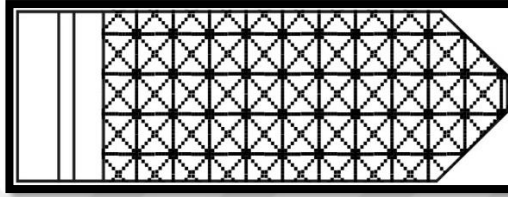
Topuk Gen : 7.5 cm

Düzenleyim: Şekil 24'te verilen çorap mor ve siyah olmak üzere iki renkli örülmüştür. Düz ve lastik örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı siyah renkli iplikle bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan alana gul (lale) ve çaw (göz) motifleri simetrik bir şekilde sıralanmıştır (Çizim24a,24b). Çaw (göz) motifi sadece çorabın burun kısmında kullanılmıştır. Arka yüzünde de konç kısmında yine gul (lale) motifi görülmektedir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar mor-siyah renkli verev çizgiler yer almaktadır. Başlık kısmı ise mor renkli iplikle ve lastik örgü ile örülmüştür. Bu kısımda siyah renkli ince bir şerit görülmektedir.

BİLGİ FORMU 25

Şekil 25.:Gelin (çeyiz) çorabı (Konak mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI)

Çizim 25.:Şekil 25'te verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşidi: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Sarı

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 11 .5 cm X 31.5 cm

Burun Yük : 3.5 cm

Burun Gen : 7.5 cm

Topuk Yük : 5.5 cm

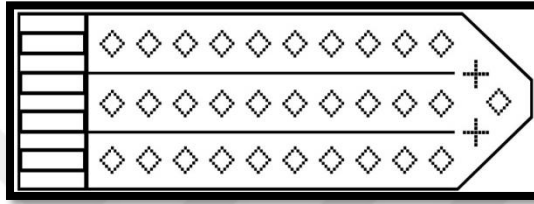
Topuk Gen : 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil 25'te verilen çorap beyaz ve sarı olarak iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde sterk (yıldız) (Çizim25a) motifi ile başlamış başlık kısmına kadar devam etmiştir .Çorabın arka kısmında burundan verev çizgilerle başlayıp topuk kısmının sonuna kadar örülmüş daha sonra devamında desen örülmüştür. Başlık kısmında ise beyaz renkli düz yatay çizgi kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 26

Şekil 26.:Gelin (çeyiz) çorabı (Cudi mah.-Cizre/Emine ŞAN)

Çizim 26.:Şekil 26'da verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı (eski model)

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Kırmızı, siyah

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 11.5 cm X 30.5 cm

Burun Yük : 3.5 cm

Burun Gen : 7.5 cm

Topuk Yük : 5.5 cm

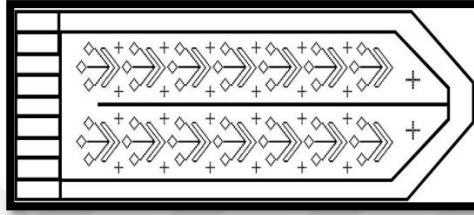
Topuk Gen : 7.5 cm

Düzenleyim : Şekil26'da verilen çorap beyaz, kırmızı ve siyah olarak üç renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde çaw(göz) ve xaç (haç) motifi(Çizim26a-26b) ile çorap örülmeye başlanmış daha sonra xaç (haç) motiflerinin bitimiyle düz dik iki çizgi örülmüş, çorap üç bölüme ayrılmış çaw (göz) motifi başlık kısmına kadar simetrik bir şekilde örülmüştür. Çorabın arka kısmında burundan topuk bitimine kadar vevv çizgiler örülmüş daha sonra desen devam etmiştir. Başlık kısmında ise kırmızı renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 27

Şekil 27.:Gelin (çeyiz) çorabı (Gürsu köyü-Cizre/Bese GÖKALP)

Çizim 27.:Şekil27'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Yeşil, kırmızı

Teknik özellikler: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 12.5 cm X 36 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 8.5 cm

Topuk Yük : 5.5 cm

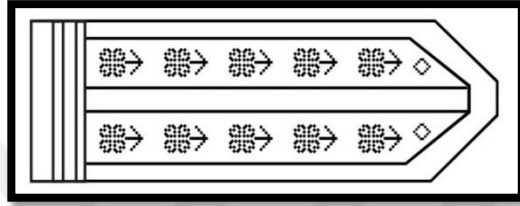
Topuk Gen : 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil 27'de verilen çorap beyaz, yeşil ve kırmızı olmak üzere üç renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı yeşil renkli iplik bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan (Çizim27a) Çiçek, belg (yaprak) ve dar (ağaç) motifi simetrik bir şekilde sıralanmıştır. Arka yüzünde de konç kısmında aynı motifler görülmektedir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar beyaz –yeşil renkli kare motifler birbirinin üzerine kaydırılmış eksenlerde sıralanarak yer almaktadır. Başlık kısmında ise yeşil renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 28

Şekil 28.:Gelin (çeyiz) çorabı (Cudi Mah.-Cizre/Emine ŞAN)

Çizim 28.:Şekil28'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Pembe

Desende: Siyah

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 9.5 cm X 28.5 cm

Burun Yüksekliği : 4.5 cm

Burun Geniği : 7 cm

Topuk Yüksekliği : 5.5 cm

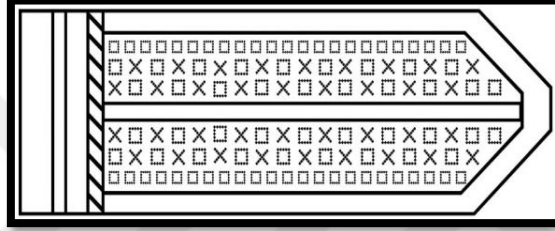
Topuk Geniği : 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil 28a.'da verilen çorap pembe ve siyah olmak üzere iki renkli örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı siyah renkli iplikle zinciruk (zencerek) motifi örülerek ikiye ayrılmış ve zinciriğün her iki yanında yer alan alana çiçek, yaprak (belg) ve çaw (göz) motifleri simetrik bir şekilde sıralanmıştır (Çizim 2a, 28b). Çaw (göz) motifi sadece çorabın burun kısmında kullanılmıştır. Arka yüzünde de konç kısmında aynı motifler görülmektedir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar pembe-siyah renkli verev çizgiler yer almaktadır. Başlık kısmında ise siyah renkli bir şerit görülmektedir.

BİLGİ FORMU 29

Şekil 29.:Gelin (çeyiz) çorabı (Konak mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI)

Çizim 29.:Şekil 29'da verilen gelin (çeyiz) çorabı çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) Çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Siyah

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 13.5 cm X 42.5

Burun Yük : 5 cm

Burun Gen: 8.5 cm

Topuk Yük: 5.5 cm

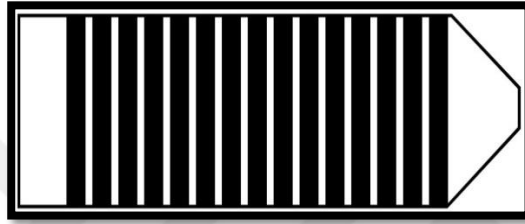
Topuk Gen: 9 cm

Düzenleyim: Şekil29'da verilen çorap siyah ve beyaz olarak iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniğiyle örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde domeyi (Çizim29a) motifi başlık kısmına kadar örülmüştür. Başlık kısmında ise siyah renkli düz yatay çizgi kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 30

Şekil 30.:Gelin (çeyiz) çorabı(Konak Mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI)

Çizim 30.:Şekil 30'da verilen gelin (çeyiz) çorabı çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) Çorabı

Hammadde

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler

Zeminde: Beyaz

Desende: Pembe

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En X Boy: 11.5 cm X 41 cm

Burun Yük : 5 cm

Burun Gen: 7.5 cm

Topuk Yük: 5 cm

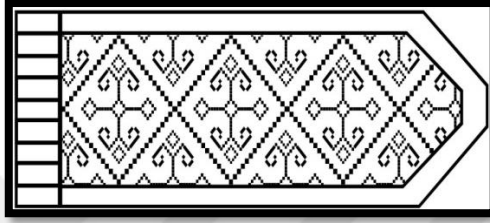
Topuk Gen: 7.5 cm

Düzenleyim: Şekil 30'da verilen çorap beyaz ve pembe olmak üzere iki renkli örülmüştür. Düz ve lastik örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, enine şeritler halinde zinciruk (zencerek) motifi sıralanmıştır. Arka yüzünde de konç kısmında yine zinciruk (zencerek) motifi görülmektedir. Çorabın tabanı burundan topuk kısmına kadar beyaz renkli iplikle ve desensiz örülmüştür. Aynı şekilde başlık kısmı da yine sadece beyaz renkli iplikle ve lastik örgü ile örülmüştür.

BİLGİ FORMU 31

Şekil 31.:Gelin (çeyiz) çorabı(Gürsu köyü -Cizre/Suzan DEMİR)

Çizim 31.:Şekil31'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Sarı

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 12 cm X 41.5

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 8 cm

Topuk Yük : 5.5 cm

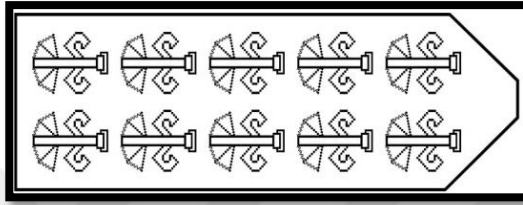
Topuk Gen : 9.5 cm

Düzenleyim: Şekil 31'de verilen çorap sarı ve beyaz olarak iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde dipisk (akrep) (Çizim31a) motifi burun kısmından başlamış başlık kısmına kadar ortalanmış bir şekilde devam etmiştir. Başlık kısmında ise sarı renkli düz dikey çizgi kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 32

Şekil 32.:Gelin (çeyiz) çorabı(Gürsü Köyü.-Cizre/Bese Gökalp)

Çizim 32.:Şekil 32'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Yeşil, kırmızı, sarı

Teknik özellikler: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10 cm X 43 cm

Burun Yük : 4 cm

Burun Gen : 8.5 cm

Topuk Yük : 5.5 cm

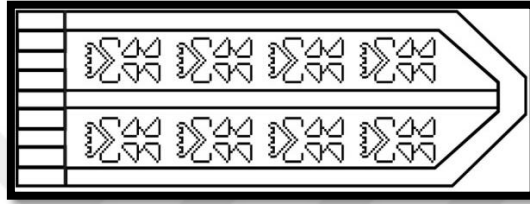
Topuk Gen : 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil 32'de verilen çorap beyaz, yeşil, kırmızı ve sarı olarak 4 renkten oluşmuştur. Düz örgü tekniği ile örülmüştür. (Çizim32.a) Karnefil (karanfil) ve belg (yaprak) motifi burun kısmından başlanmış simetrik bir şekilde başlık kısmına kadar devam etmiştir. Çorabın arka kısmında burundan topuk kısmına kadar sade bırakılmış topuktan sonra desen devam etmiştir.

BİLGİ FORMU 33

Şekil 33.:Gelin (çeyiz) çorabı (Şah mah.-Cizre/Süphiye SAÇAN)

Çizim 33.:Şekil 33'te verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Çeyiz (gelin) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Yeşil

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü

Boyutlar

En x Boy: 10 cm X 39 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 9.5 cm

Topuk Yük : 5.5 cm

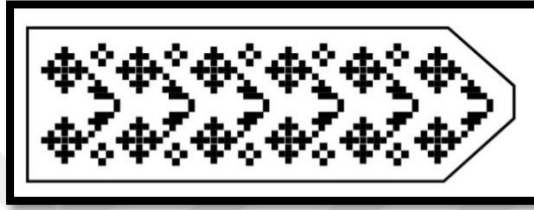
Topuk Gen : 10 cm

Düzenleyim: Şekil 33'te verilen çorap beyaz ve yeşil olarak iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı yeşil renkli iplik bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan mırov (insan) (Çizim33a) motifi simetrik bir şekilde sıralanmıştır. Arka yüzünde de konç kısmında aynı motifler görülmektedir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar beyaz-yeşil renkli verev çizgiler topuk bitimine kadar sıralanmıştır. Başlık kısmında ise yeşil renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 34

Şekil 34.:Gelin (çeyiz) çorabı(Gürsü Köyü.-Cizre/Bese Gökalp)

Çizim 34.:Şekil34'te verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Yeşil, mavi, sarı, kahverengi

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10 cm X 36 cm

Burun Yük : 4 cm

Burun Gen : 9 cm

Topuk Yük : 5.5 cm

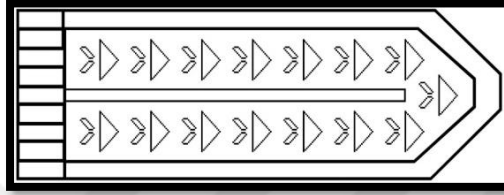
Topuk Gen : 9 cm

Düzenleyim: Şekil 34'te verilen çorap, beyaz, yeşil, kahverengi, sarı ve mavi olmak üzere beş farklı renk kullanılarak düz ve lastik örgü tekniği örülmüştür. Deseni ise nakış tekniği ile sonradan üzerine iğne ile yapılmıştır. Bu teknik yörede *romanişi tekniği* olarak bilinmektedir. Çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmında çiçek ve belg (yaprak) motifleri ile bu motiflerin iki yanında yer alan çiharlibik motifleri sıralanmıştır (çizim 34a). Arka yüzünde de konç kısmında yine aynı motifler görülmektedir. Çorabın tabanı ise burundan topuk kısmına kadar düz beyaz renklidir. Başlık kısmı lastik örgü ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 35

Şekil 35.: Gelin (çeyiz) çorabı(Cudi mah.-Cizre/Emine ŞAN)

Çizim 35.:Şekil 35 'te verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler

Zeminde: Beyaz

Desende: Kırmızı

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En X Boy: 10 .5 cm X 34 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 9.5 cm

Topuk Yük : 5. 5 cm

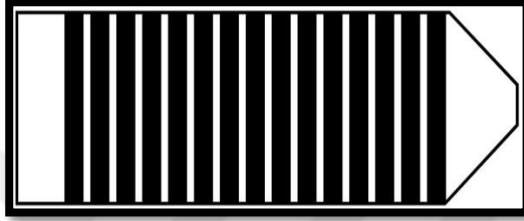
Topuk Gen : 9.5 cm

Düzenleyim: Şekil35'te verilen çorap beyaz ve kırmızı olarak iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, buru ve konç kısmı bir çilek motifinin çorabın tam orta kısmında başlamış daha sonra çilek motifinin bitiminde düz bir çizgiyle ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında çilek (Çizim35a) motifi simetrik bir şekilde sıralanmıştır. Çorabın arka kısmı burundan topuk bitimine kadar verev çizgiler örülmüş daha sonra desene devam edilmiştir. Başlık kısmında ise kırmızı renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 36

Şekil 36.:Gelin (çeyiz) çorabı(Dicle Mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)

Çizim 36.: Şekil 36'da verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Mavi

Desende: Beyaz boncuk

Teknik özellikler: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10 cm X 32.5

Burun Yük : 4 cm

Burun Gen : 9 cm

Topuk Yük : 5 cm

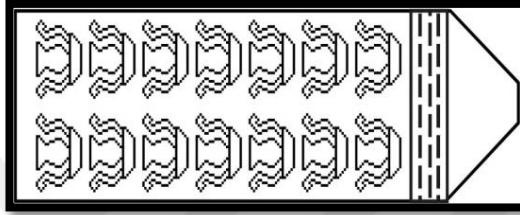
Topuk Gen : 9 cm

Düzenleyim: Şekil 36'da verilen çorap mavi renkli iplikle tek renk örülmüştür. Düz ve lastik örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, enine şeritler halinde zinciruk (zencerek) motifi ve bu motif üzerine yerleştirilmiş beyaz boncuklar sıralanmıştır. Arka yüzünde de konç kısmında yine zinciruk (zencerek) motifi ve beyaz boncuklar görülmektedir. Çorabın tabanı burundan topuk kısmına kadar mavi renkli iplikle ve desensiz örülmüştür. Aynı şekilde başlık kısmı da yine sadece mavi renkli iplikle ve lastik örgü ile örülmüştür.

BİLGİ FORMU 37

Şekil 37.:Gelin (çeyiz) çorabı(Gürsü Köyü.-Cizre/Bese Gökalp)

Çizim 37.:Şekil 37'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Yeşil, kırmızı, sarı

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10 cm X 37 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 9.5 cm

Topuk Yük : 5 cm

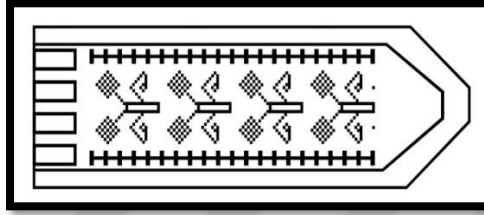
Topuk Gen : 9.5 cm

Düzenleyim: Şekil 37'de verilen çorap beyaz ve yeşil renkleri olarak iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmında çorap zinciruk (zencerek) motifi ile örülmeye başlanmıştır, (Çizim37a) daha sonra sosin (lale) motifi simetrik bir şekilde iki tarafa örülmüştür.

BİLGİ FORMU 38

Şekil 38.:Gelin (çeyiz) çorabı(Şah Mah.-Cizre/Süphiye SAÇAN)

Çizim 38.:Şekil38'de verilen gelin (çeyiz)çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Çeyiz (gelin) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Kırmızı

Desende: Siyah

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10 cm X 40 cm

Burun Yük : 4 cm

Burun Gen : 9cm

Topuk Yük : 6 cm

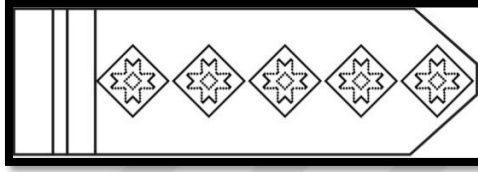
Topuk Gen : 9.5 cm

Düzenleyim: Şekil 38'de verilen çorap kırmızı ve siyah olmak üzere iki renkli örülmüştür. Bu çorapta kullanılan siyah renkli iplik simlidir. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmında, burundan yukarıya doğru çiçek ve yaprak (belg) motifleri sıralanmıştır (Çizim38a). Arka yüzünde de konç kısmında aynı motifler görülmektedir. Motiflerin her iki yanında yine yukarıya doğru zinciruk (zencerek motifi) bulunmaktadır. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar kırmızı-siyah renkli verev çizgiler yer almaktadır. Başlık kısmında ise siyah renkli düz çizgiler dikey sıralanmaktadır.

BİLGİ FORMU 39

Şekil 39.:Gelin (çeyiz) çorabı(Şah mah.-Cizre/Şükran SAÇAN)

Çizim 39.:Şekil39'da verilen gelin (çeyiz) çorabı çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Sarı

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 12 cm X 42 cm

Burun Yük : 5 cm

Burun Gen : 9.5cm

Topuk Yük : 4.5 cm

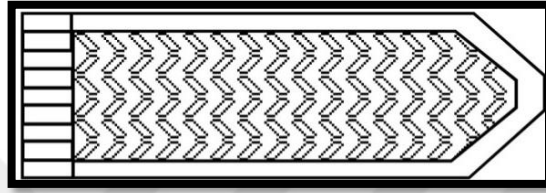
Topuk Gen : 9.5 cm

Düzenleyim: Şekil 39'da verilen çorap sarı ve beyaz olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde sterk (yıldız) (Çizim39a) motifi çorabın tam ortasından burun kısmından başlamış başlık kısmına kadar devam etmiştir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar beyaz-sarı renkli verev çizgiler sıralı şekilde arka arkaya örülmüştür. Başlık kısmında ise sarı renkli düz yatay çizgi kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 40

Şekil 40.:Gelin (çeyiz) çorabı (Yafes mah.-Cizre/ Rukiye ÇİÇEK)

Çizim 40.:Şekil 40'ta verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Mor

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 12 cm X 43.5 cm

Burun Yük : 5 cm

Burun Gen : 9.5 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

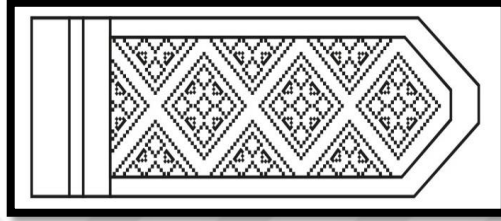
Topuk Gen : 9.5 cm

Düzenleyim: Şekil 40'ta verilen çorap beyaz ve mor olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde kurdele motifi (Çizim40a) burun kısmından başlanmış başlık kısmına kadar simetrik bir şekilde devam etmiştir. Başlık kısmında ise mor renkli düz yatay çizgi kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 41

Şekil 41.:Gelin (çeyiz) çorabı(Dicle Mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)

Çizim 41.: Şekil 41 'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Kırmızı

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10.5 cm X 41 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 8.5 cm

Topuk Yük : 5.5 cm

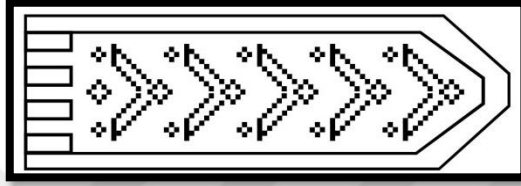
Topuk Gen : 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil 41'de verilen çorap kırmızı ve beyaz olmak üzere iki renkli örülmüştür. Düz ve lastik örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmında, burundan yukarıya doğru eşkenar dörtgenler içerisinde yer alan yıldız (sterk) motifleri sıralanmıştır (Çizim41a). Eşkenar dörtgenlerin dışında kalan alanda ise yarım kalmış yıldız (sterk) motifleri bulunmaktadır. Arka yüzünde de konç kısmında aynı motifler görülmektedir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar kırmızı-beyaz renkli vev çizgiler yer almaktadır. Başlık kısmında ise beyaz renkli lastik örgüde ince kırmızı bir şerit görülmektedir.

BİLGİ FORMU 42

Şekil 42.:Gelin (çeyiz) çorabı(Konak Mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI)

Çizim 42.:Şekil 42'de verilen gelin (çeyiz) çorabının çizimi

Ürün Çeşiti: Gelin (çeyiz) çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Yeşil

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 13.5 cm X 38 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 8.5 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

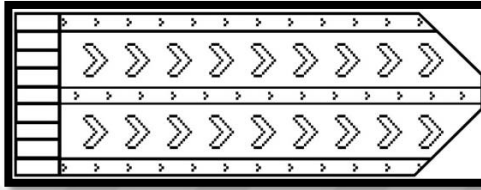
Topuk Gen : 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil 42'de verilen çorap yeşil ve beyaz olmak üzere iki renkli örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmında çaw (göz) ve yaprak (belg) motifleri sıralanmıştır (Çizim42a). Arka yüzünde de konç kısmında aynı motifler görülmektedir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar yeşil-beyaz renkli vevv çizgiler yer almaktadır. Başlık kısmında ise yeşil renkli düz çizgiler dikey sıralanmaktadır.

BİLGİ FORMU 43

Şekil 43.:Günlük çorabı(Cudi mah.-Cizre/Emine ŞAN)

Çizim 43.:Şekil 43'te verilen günlük çorap çizimi

Ürün Çeşiti: Günlük çorap

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Pembe, açık pembe, mavi, açık mavi, sarı, mor, bordo

Desende: Siyah

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10.5 cm X 24 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 7.5 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

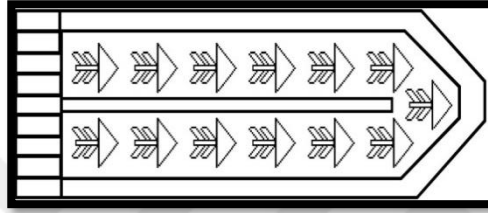
Topuk Gen : 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil 43'te verilen çorap pembe, açık mavi, mavi, sarı, mor, bordo ve siyah olmak üzere sekiz renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı beyaz renkli iplik bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan belg(yaprak) (Çizim43a) motifi örülmüştür. Arka yüzünde de konç kısmında aynı motifler görülmektedir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar siyah verev çizgiler arka arkaya sıralanmış şekilde örülmüştür. Başlık kısmında ise siyah renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 44

Şekil 44.:Günlük çorap (Konak Mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI)

Çizim 44.: Şekil44'te verilen günlük çorabın çizimi

Ürün Çeşiti: Günlük çorap

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Mavi

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 11 .5 cm X 24.5 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 7.5 cm

Topuk Yük : 5 cm

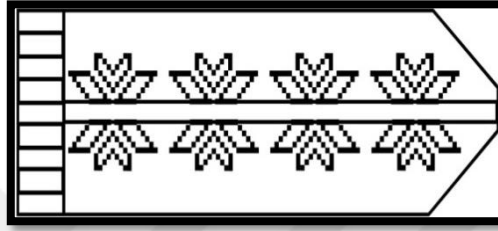
Topuk Gen : 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil44'te verilen çorap mavi ve beyaz olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniğiyle örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı çorabın tam ortasında sosin (lale) (Çizim44a) motifi ile örülmeye başlanmıştır, daha sonra mavi bir çizgiyle iki yana ayrılıyor, bu çizginin her iki yanında yer alan sosin (lale) motifi simetrik bir şekilde başlık kısmına kadar devam ediyor. Başlık kısmında ise mavi renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 45

Şekil 45.:Günlük çorap(Dicle mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)

Çizim 45.:Şekil45'te verilen günlük çorabın çizimi

Ürün Çeşiti: Günlük çorap

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Yeşil

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 11.5 cm X 23.5

Burun Yük : 3.5 cm

Burun Gen : 7.5 cm

Topuk Yük : 5 cm

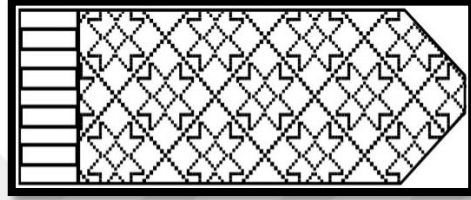
Topuk Gen : 8.5 cm

Düzenleyim: Şekil45'te verilen çorap beyaz ve yeşil olarak iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ver konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde pelçım (yaprak) (Çizim45a) motifi burun kısmından başlamış başlık kısmına devam etmiştir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar beyaz-yeşil renkli vev çizgiler sıralanmıştır. Başlık kısmında ise yeşil renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 46

Şekil 46.:Günlük çorap(Dicle Mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)

Çizim 46.:Şekil 46'da verilen günlük çorabın çizimi

Ürün Çeşiti: Günlük çorap

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Yeşil, kırmızı

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 12.5 cm X 29.5

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen : 8 cm

Topuk Yük : 6.5 cm

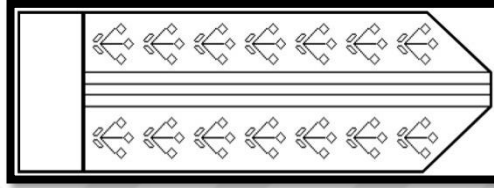
Topuk Gen : 9 cm

Düzenleyim: Şekil 46'da verilen çorap beyaz, yeşil ve kırmızı olarak üç renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde sterk (yıldız) (Çizim46a) ve çaw (göz) motifi burun kısmından örülmeye başlamış başlık kısmına kadar devam etmiştir. Çorabın arka kısmı burunun başlangıcından topuğun bitimine kadar verev çizgiler örülmüş daha sonra desen başlık kısmına kadar devam etmiştir. Başlık kısmında ise yeşil renkli düz dikey çizgiler kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 47

Şekil 47.:Günlük çorap(Gürsu Köyü-Cizre/Suzan DEMİR)

Çizim 47.: Şekil47'de verilen günlük çorabın çizimi

Ürün Çeşiti: Günlük Çorap

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Mavi

Desende: Beyaz

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 11.5 cm X 29.5 cm

Burun Yük : 3.5 cm

Burun Gen : 6.5 cm

Topuk Yük : 3.5 cm

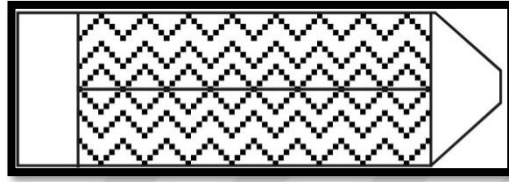
Topuk Gen: 6 cm

Düzenleyim: Şekil47'de verilen çorap mavi ve beyaz olarak iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı beyaz renkli iplik bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan belg(yaprak) ve çiçek motifi (Çizim47a) burun kısmından başlık kısmına kadar simetrik bir şekilde örülmüştür. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar beyaz-mavi renkli verev çizgiler arka arkaya sıralanmıştır.

BİLGİ FORMU 48

Şekil 48.:Günlük çorap(Dicle mah.-Cizre/ Gülsüm GÖKALP)

Çizim 48.: Şekil 48'de verilen günlük çorabın çizimi

Ürün Çeşiti: Günlük Çorap

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Mavi

Desende: Beyaz

Teknik özellikler: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10.5 cm X 30.5

Burun Yüksekliği : 4 cm

Burun Geni: 6.5 cm

Topuk Yüksekliği: 4.5 cm

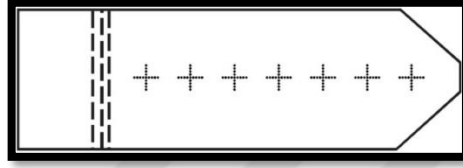
Topuk Geni: 6.5 cm

Düzenleyim: Şekil 48'de verilen çorap mavi ve beyaz renk olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorap ön yüzünde, burun ve konç kısmı beyaz renkli iplik bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan verev deseni her iki tarafta simetrik olarak sıralanmıştır. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar beyaz –mavi renkli kare motifler birbirinin üzerine kaydırılmış eksenlerde sıralanarak yer almaktadır.

BİLGİ FORMU 49

Şekil 49.:Günlük çorap(Dicle mah.-Cizre/Berivan GÖKALP)

Çizim 49.:Şekil 49'da verilen günlük çorabın çizimi

Ürün Çeşiti: Günlük Çorap (eski model)

Hammadde:

Zeminde: Yün iplik

Desende: Yün iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Krem

Desende: Pembe, yeşil

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10 cm X 42.5 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen: 8.5 cm

Topuk Yük: 5.5 cm

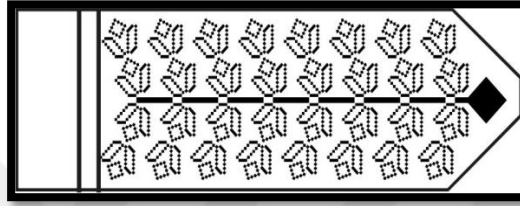
Topuk Gen: 9.5 cm

Düzenleyim: Şekil 49'da verilen çorap krem, pembe ve yeşil olmak üzere üç renk ile örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülmüştür. Çorabın tam ortasında (Çizim49a-49b) xaç (haç) motifi örülmüş ve başlık kısmının başlangıcına da zinciruk (zencerek) motifi örülmüştür.

BİLGİ FORMU 50

Şekil 50.:Günlük çorap (Konak Mah.-Cizre/Ayşe IŞIKÇI)

Çizim 50.:Şekil 50'de verilen günlük çorabın çizimi

Ürün Çeşiti: Günlük çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Mavi

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 9 cm X 26 cm

Burun Yük : 4 cm

Burun Gen: 7 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

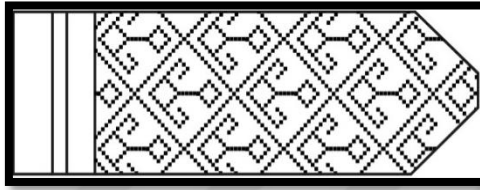
Topuk Gen: 7,5 cm

Düzenleyim: Şekil 50'de verilen çorap beyaz ve mavi olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde sımbıl (başak) (Çizim50a) motifiyle başlamış başlık kısmına kadar devam etmiştir. Çorabın arka kısmında burundan topuk bitimine kadar verev çizgiler örülmüş daha sonra sımbıl(başak) motifi devam etmiştir. Başlık kısmında ise mavi renkli düz yatay çizgi kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 51

Şekil 51.:Günlük çorap(Cudi mah.-Cizre/Emine ŞAN)

Çizim 51.:Şekil 51'de verilen günlük çorabın çizimi

Ürün Çeşiti: Günlük çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Yeşil, kırmızı

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10 cm X 28 cm

Burun Yük : 3.5 cm

Burun Gen: 8.5 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

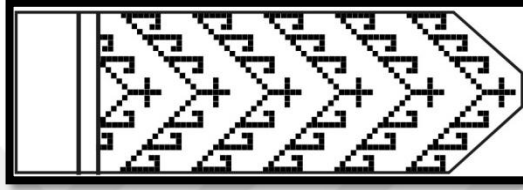
Topuk Gen: 8,5 cm

Düzeneyim: Şekil 51'de verilen beyaz, yeşil ve kırmızı olmak üzere üç renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde sıtırılbaron (koçboynuzu) (Çizim51a) motifi ile başlamış başlık kısmına kadar devam etmiştir. Çorabın arka kısmında verev çizgiler burundan başlayıp topuk bitimine kadar örülmüş daha sonra desene başlık kısmına kadar devam edilmiştir. Başlık kısmında ise beyaz renkli düz yatay çizgi kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 52

Şekil 52.:Günlük çorap(Gürsu Köyü-Cizre/Bese GÖKALP)

Çizim 52.:Şekil 53'te verilen günlük çorap çizimi

Ürün Çeşiti: Günlük çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Mavi

Örgü Tekniği: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 10.5 cm X 30 cm

Burun Yük : 4 cm

Burun Gen: 9 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

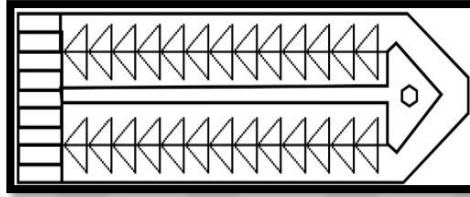
Topuk Gen: 9 cm

Düzenleyim: Şekil 52'de verilen çorap beyaz ve mavi olarak iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmından çorap tam ortalanmış şekilde xehrîki (çengel) (Çizim52a) motifi ile başlamış başlık kısmına kadar devam etmiştir. Çorabın arka kısmında verev çizgiler burundan başlayıp topuk bitimine kadar örülmüş daha sonra desene başlık kısmına kadar devam edilmiştir. Başlık kısmında ise beyaz renkli düz yatay çizgi kullanılmıştır.

BİLGİ FORMU 53

Şekil 53.:Günlük çorabı(Şah mah.- Cizre/Süphiye SAÇAN)

Çizim 53.:Şekil 53'te verilen günlük çorabın çizimi

Ürün Çeşiti: Günlük çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Kırmızı

Desende: Sarı

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 8.5 cm X 25 cm

Burun Yük : 4 cm

Burun Gen: 7.5 cm

Topuk Yük : 4.5 cm

Topuk Gen: 8 cm

Düzenleyim: Şekil 53'te verilen çorap kırmızı ve sarı olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde burun ve konç kısmı sarı renkli iplik bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan reka trene (tren yolu) (Çizim53a) ile başlamış başlık kısmına kadar simetrik bir şekilde devam etmiştir. Çorabın tabanında ise burundan topuk kısmına kadar sarı-kırmızı renkli kare motifler birbirinin üzerine kaydırılmış eksenlerde sıralanarak yer almaktadır. Başlık kısmında ise sarı renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 54

Şekil 54.:Günlük çorap (Dicle mah.-Cizre/Gülsüm GÖKALP)

Çizim 54.:Şekil 54'te verilen günlük çorap çizimi

Ürün Çeşiti: Günlük çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Bordo

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 9 cm X 23.5 cm

Burun Yük : 4.5 cm

Burun Gen: 7.5 cm

Topuk Yük : 5 cm

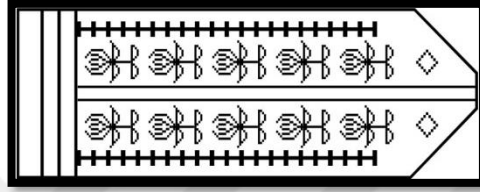
Topuk Gen: 7.5 cm

Düzenleyim: Şekil54'te verilen çorap beyaz ve bordo rengi olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı bordo renkli iplik bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan pırpırisonuk (kelebek) (Çizim54a) motifini tam ortadan simetrik ayıran bir çizgiyle başlamış daha sonra simetrik bir şekilde örülen (çizim54b) pırpırisonuk(kelebek) motifi başlık kısmına kadar simetrik bir şekilde örülmüştür. Çorabın arka kısmında vev çizgiler burundan başlayıp topuk bitimine kadar örülmüş daha sonra desene başlık kısmına kadar devam edilmiştir. Başlık kısmında ise bordo renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

BİLGİ FORMU 55

Şekil 55.:Günlük çorap (Gürsu köyü-Cizre/Suzan DEMİR)

Çizim 55.:Şekil 55'te verilen günlük çorap çizimi

Ürün Çeşiti: Günlük çorabı

Hammadde:

Zeminde: Sentetik iplik

Desende: Sentetik iplik

Kullanılan renkler:

Zeminde: Beyaz

Desende: Mor

Örgü Teknikleri: Beş şiş kullanılarak düz örgü tekniği

Boyutlar

En x Boy: 9.5 cm X 27 cm

Burun Yüksekliği : 4 cm

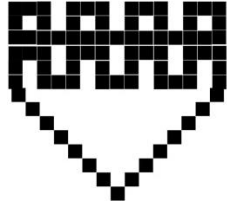
Burun Geniği: 7.5 cm

Topuk Yüksekliği : 4.5 cm

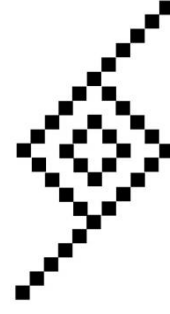
Topuk Geniği: 8 cm

Düzenleyim: Şekil 55'te verilen çorap beyaz ve mor rengi olmak üzere iki renkle örülmüştür. Düz örgü tekniği ile örülen çorabın ön yüzünde, burun ve konç kısmı mor renkli iplik bir çizgi oluşturularak ikiye ayrılmış ve bu çizginin her iki yanında yer alan çorap burun kısmından çaw (göz) motifiyle başlamış daha sonra her iki tarafa (Çizim55a) sosin(lale) motifi örülmüş ve başlık kısmına kadar devam etmiştir. . Çorabın arka kısmında verev çizgiler burundan başlayıp topuk bitimine kadar örülmüş daha sonra desene başlık kısmına kadar devam edilmiştir. Başlık kısmında ise beyaz renkli düz çizgiler dikey olarak görülmektedir.

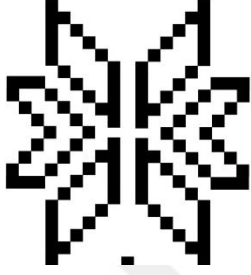
**EK.2. CİZRE YÖRESİ GELENEKSEL EL
ÖRGÜSÜ ÇORAPLARDA YER ALAN
MOTİFLERİN ÇİZİMLERİ**

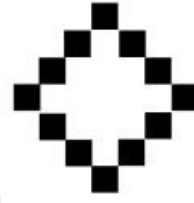
Çizim 1.a: Guhar(küpe) motifi

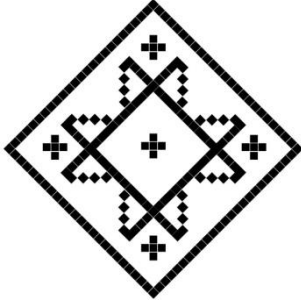
Çizim 1.a: Çaw(göz) motifi

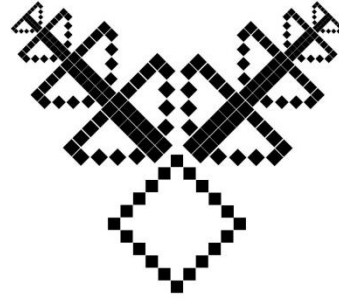
Çizim 2.a: Sterk (yıldız) motifi

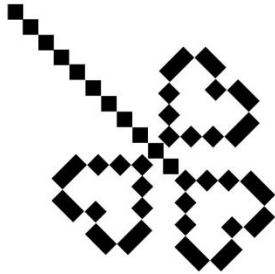
Çizim 3.b: Çaw (göz) motifi

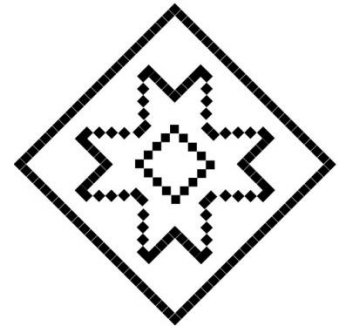
Çizim 3.a: Sterk(yıldız) ve Xaç (haç) motifi

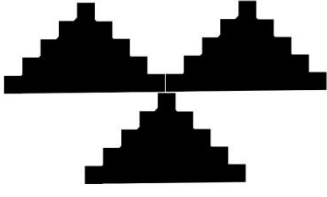
Çizim 4.a: Nivişti(muska) ve Çaw (Gözmotifi

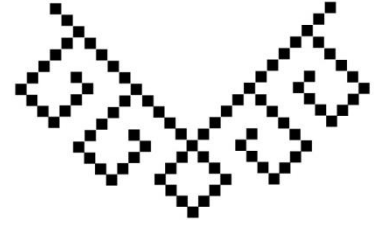
Çizim 5.a: Gulçiçek (çiçek) motifi

Çizim 6.a: Sterk(yıldız) ve çaw (göz) motifi

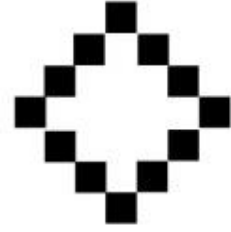
Çizim 7.a: Nivişti (muska) motifi

Çizim 8.a: Çengel ve çaw (göz) motifi

Çizim 9.a: Nivişti (muska) motifi

Çizim 10.a: Çaw (göz) motifi

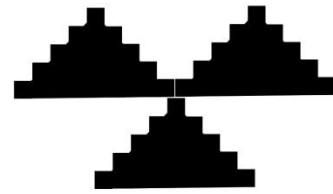
Çizim 11.a: Belg(yaprak) motifi

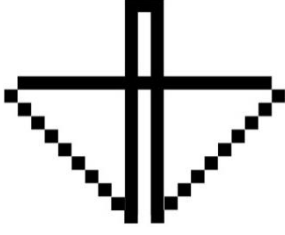
Çizim 12.a: Sterk (yıldız) motifi

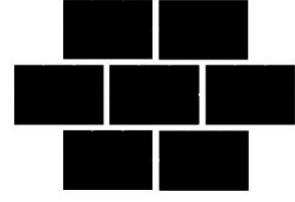
Çizim 13.a: Sıtırılbaron (koçboynuzu) motifi

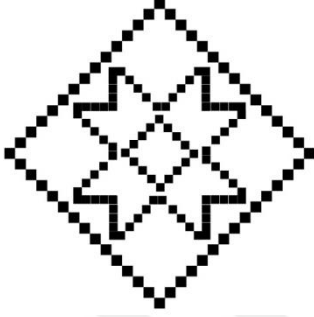
Çizim 14.a: Nivişti (muska) motifi

Çizim 15.a: Deve gur (kurtağzı) motifi

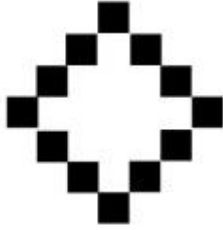
Çizim 16.a: Romanişi motifi

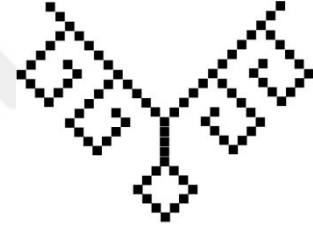
Çizim 17.a: Sterk(yıldız) motifi

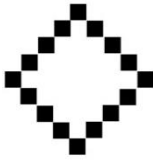
Çizim 18.a: Sıtırılbaron (koçboynuzu) motifi

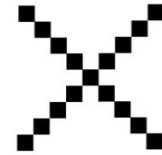
Çizim 19.a: Çaw (göz) motifi

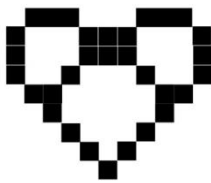
Çizim 20.a: Xehriki (çengel) motifi

Çizim 21.a: Çaw (göz) motifi

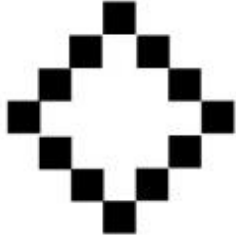
Çizim 22.b: Xaç (haç) motifi

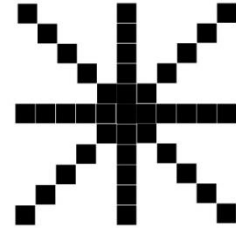
Çizim 22.a: Dil (kalp) motifi

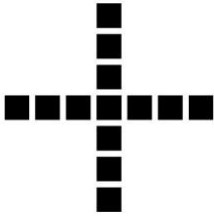
Çizim 23.a: Gul (lale) motifi

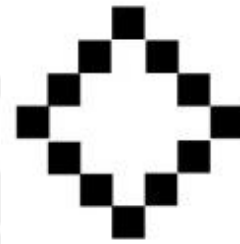
Çizim 24.b: Çaw (göz) motifi

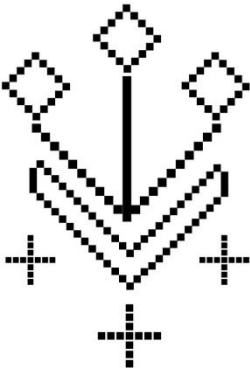
Çizim 24.a: Sterk (yıldız) motifi

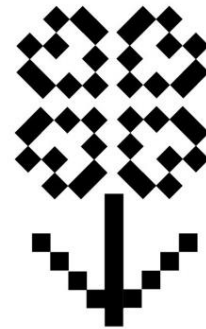
Çizim 25.a: Xaç (haç) motifi

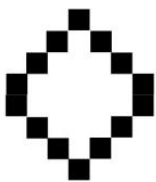
Çizim 26.b: Çaw (göz) motifi

Çizim 26.a: Dar (ağaç), çiçek ve belg (yaprak) motifi

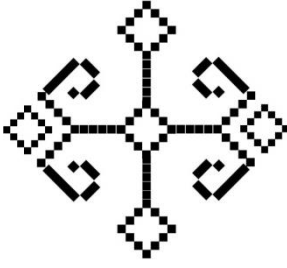
Çizim 27.a: Çiçek ve belg (yaprak) motifi

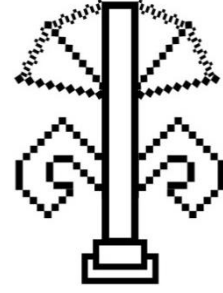
Çizim 28.b: Çaw (göz) motifi

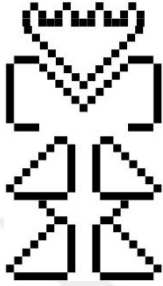
Çizim 28.a: Domeyi motifi

Çizim 31. a: Dipişk (akrep) motifi

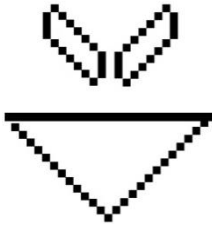
Çizim 32.a: Karnefil (karanfil) ve belg(yaprak) motifi

Çizim 33.a: Mirov (insan) motifi

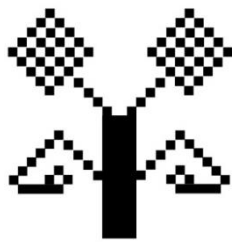
Çizim 34.a: Belg (yaprak) ve çiçek motifi

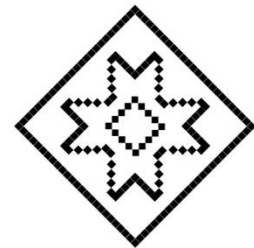
Çizim 35.a: Çilek motifi

Çizim 37.a: Sosun(lale) motifi

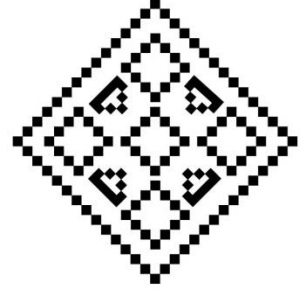
Çizim 38.a: Çiçek ve belg (yaprak) motifi

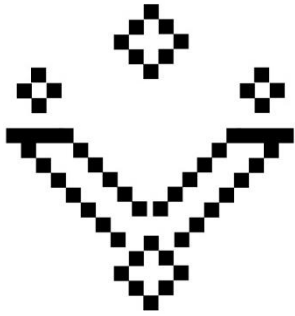
Çizim 39.a: Sterk (yıldız) motifi

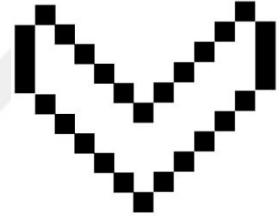
Çizim 40.a: Kurdele motifi

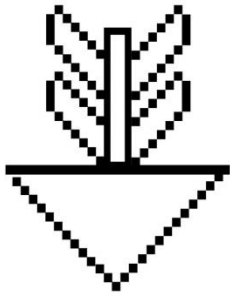
Çizim 41.a: Sterk (yıldız) motifi

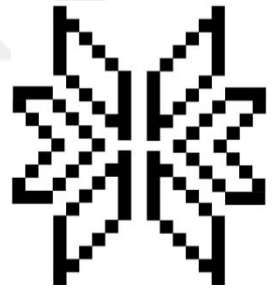
Çizim 42.a: Belg(yaprak) ve Çaw (göz) motifi

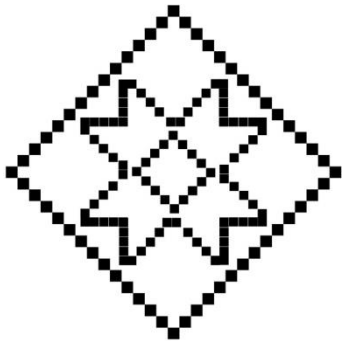
Çizim 43.a: Belg(yaprak) motifi

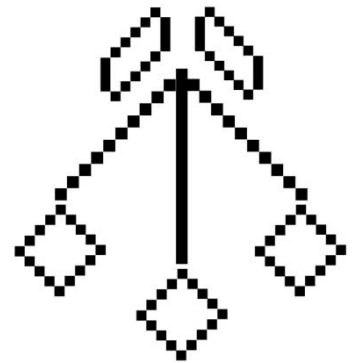
Çizim 44.a: Lale(sosin) motifi

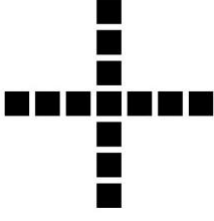
Çizim 45.a: Pelçim (yaprak) motifi

Çizim 46.a: Sterk (yıldız) ve çaw (göz) motifi

Çizim 47.a: Belg(yaprak) ve çiçek motifi

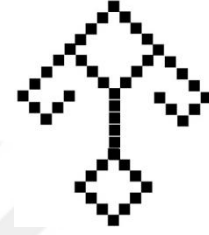
Çizim 49.a: Xaç(haç) motifi

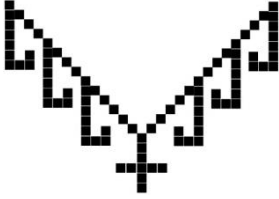
Çizim 49.b: Zinciruk(zencerek) motifi

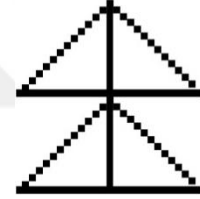
Çizim 50.a: Simbil (başak) motifi

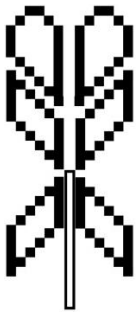
Çizim 51.a: Sıturılbaron (koçboynuzu) motifi

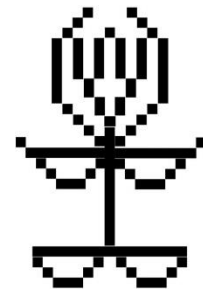
Çizim 52.a: Xehriki (çengel) motifi

Çizim 53.a: Reka trene (tren yolu) motifi

Çizim 54.a: Pırpırisonuk (kelebek) motifi

Çizim 55.a: Sosin (lale) motifi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Vildan GÖKALP

Yabancı Dili : İngilizce

Taranmış
Fotoğraf (isteğe bağlı)
(3.5cm x 3cm)

Eğitim Durumu

Lisans : Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Neşet Ertuş Güzel Sanatlar Fakültesi

Yüksek Lisans: KAEÜ, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi

Mesleki Deneyim

Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Moda Tasarım Öğretmenliği,
2021-2022